

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Ettevõtluse osakond

Andero Lusbo

**PÕLVAMAA ELANIKE
SPORTIMISVÕIMALUSED JA -EELISTUSED**

Lõputöö

Juhendaja: Velda Buldas

Kaasjuhendaja: Margus Kõomägi, MA

Pärnu 2017

Soovitan suunata kaitsmisele .....

(juhendaja allkiri)

.....

(kaasjuhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud "...“..... a.

TÜ Pärnu kolledži ettevõtluse osakonna juhataja

.....

(osakonna juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Sportimisvõimalusi mõjutavad tegurid	5
1.1. Konkurents ning huvigrupid sporditurgudel	5
1.2. Ressursisõltuvuse teooria ja kliendirahulolu	11
1.3. Spordi infrastruktuuri ja sportimisvõimaluste mõju spordis osalemisel	16
2. Sportimisvõimalused ja nende arendamisvajadused Põlvamaal	22
2.1. Põlvamaa sportimisvõimaluste hetkeolukord	22
2.2. Põlvamaa sporditeenuste turu-uuring	28
2.3. Järeldused ja ettepanekud analüüsist saadud sisendite alusel	41
Kokkuvõte	45
Viidatud allikad	47
Lisad	53
Lisa 1. Põlvamaa spordiklubid	53
Lisa 2. Põlvamaa sportimisvõimalused	55
Lisa 3. Küsitlusankeet Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta	58
Lisa 4. Küsitlusankeet Põlva linna loodava fitnessiklubi kohta	63
<i>Summary</i>	66

SISSEJUHATUS

Inimeste kehaline aktiivsus on suuresti seotud vastava infrastruktuuri ja sportimisvõimaluste olemasoluga ning ühtlasi võib pidada kehalist aktiivsust ka tervisliku elustiili üheks tähtsamaiks faktoriks ja inimese elukvaliteedi kujundajaks. Üha rohkem on hakatud tähelepanu pöörama spordi harrastamisele ning inimesed on muutunud kehaliselt aktiivsemaks. Erinevate spordialade harrastamine nõuab aga erinevaid ehitisi ja vahendeid. Suurt mõju spordi harrastamisele konkreetses piirkonnas avaldabki vastava spordiala infrastruktuuri olemasolu või puudumine.

Põlvamaal on olemas mitmeid erinevaid spordiehitisi, kuid siiski käivad inimesed ka naabermaakondades olevates spordikeskustes treenimas, kuna igaks spordialaks vajalikke spordiehitisi pole mõistlik luua hõredamalt asustatud piirkondadesse. Seega pole kõiki spordialasid võimalik Põlva maakonnas harrastada. Iga spordiala aga ei nõua investeeringuid väga spetsiifilisse ehitisse, lisaks infrastruktuurile võivad sportimisvõimalusi mõjutada vastava kvalifikatsiooniga treenerite olemasolu või piirkonna inimeste ettevõtlikkus, aga ka sissetulek, harjumused ning motivatsioon spordis osaleda. Kuigi kõik need aspektid on olulised spordi ja liikumisharrastusega tegelevate isikute osakaalu kujunemisel täiskasvanud elanikkonna hulgas, siis kõikide nende aspektidega ei ole võimalik tegeleda, kuna lõputöö maht on piiratud. Seepärast keskendutakse selles töös sportimisvõimaluste olemasolu ja inimeste sportimiseelistuste uurimisele Põlva maakonnas.

Mõistmaks, kas piirkonnas on olemas just nende spordialade treenimise võimalused, mida inimesed enim harrastada sooviksid, tuleb välja selgitada, millised on vastava maakonna elanike eelistused ning analüüsida olemasoleva spordi infrastruktuuri sobivust sportimisvõimaluste laiendamiseks. Viimane spordisaal, mis Põlvas ehitati, oli 2003. aastal Mesikäpa Hall, kus saab harrastada ainult pallimänge. 2006. aastal viis uuringukeskus Faktum & Ariko läbi uuringu „Põlva linna elanike üldine rahulolu eluoluga ning huvi tervise liikumise ja aktiivse eluviisi vastu.“ Antud uuringust selgus,

et uute spordiehitiste vajadus on suur ning paljud vastanutest kulutavad raha oma tervisliku seisundi parandamiseks.

Põlvamaa spordituru uuring ning elanike eelistatute treeningute väljaselgitamine aitab kaasa Põlvamaa sportimisvõimaluste arendamisele ning muudab Põlvamaa spordikorraldust efektiivsemaks. Lisaks annab uuring loodetavasti tõe selleks, et samalaadseid uuringuid viiakse läbi ka Eesti teistes maakondades ning selle tulemusena paranevad pikkamisi kogu Eestis pakutavate sportimisvõimaluste turg – ehitisi ja sportimisvõimalusi luues lähtutakse reaalsest vajadusest. Turu korrastamisele kaasaaitamine on aluseks, et igäüks leiab endale sobiva treeningu ning liikumis-harrastuse kandepind laieneb täiskasvanute hulgas.

Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja Põlvamaa elanike sportimise eelistused ning tuua välja ettepanekud sportimisvõimaluste parandamiseks.

Töö eesmärgi saavutamiseks püstitatakse järgmised uurimisülesanded:

- uurida konkurentsi ja huvigruppe käsitlevaid seaduspärasusi teoreetilistele allikatele tuginedes;
- anda ülevaade kliendirahulolu ja ressursisõltuvuse teooriatest;
- uurida infrastruktuuri ning sobivate treenimisvõimaluste olemasolu mõju spordis osalemisele teoreetilistele allikatele tuginedes;
- analüüsida Põlvamaa sportimisvõimalusi ja spordi infrastruktuuri;
- selgitada välja Põlvamaa elanike eelistused sportimisvõimaluste avardamise kohta ning tegureid, mis sportimist ja selle laiendamist pärsivad.

Lõputöö struktuur on klassikaline, koosnedes kahest suuremast peatükist – teoreetilisest ja empiirilisest. Esimeses peatükis kasutatakse huvigruppe, konkurentsi ja ressursisõltuvuse teooriat ning kliendirahulolu käsitlevaid allikaid. Samuti kasutatakse spordi infrastruktuuri käsitlevaid võõrkeelseid teadusartikleid. Lisaks lähtutakse artiklitest, mis käsitlevad muid sportimist mõjutavaid tegureid. Teine peatükk keskendub Põlvamaa sportimisvõimaluste hetkeolukorra välja selgitamisele, läbiviidud küsitluste kirjeldamisele, valimitest ülevaate andmisele ning andmete analüüsimisele. Töö kõige viimases osas võetakse tulemused kokku.

1. SPORTIMISVÕIMALUSI MÕJUTAVAD TEGURID

1.1. Konkurents ja huvigrupid sporditurgudel

Järgnevas alapeatükis tuuakse välja erinevate autorite käsitlusi konkurentsi kohta ning turul oleva pakkumise ja nõudluse vahekord. Samuti selgitatakse huvigrupi teooriat, toetudes teoreetikute seisukohtadele.

Konkurentsi saab pidada olukorraks, kus sarnased ettevõtted, pakuvad sarnaseid väljundeid ning võistlevad sarnaste tarbijate ja tarnijate eest (Cattani, Porac, & Thomas 2017, lk 66). Leimann, Skärvad ja Teder (2003, lk 119-120) on välja toonud seitse konkurentsi mõjutavat tegurit:

- konkurentsi suurus ning mitmekesisus. Suurenev konkurentide arv muudab konkurentsi intensiivsemaks;
- muutuv nõudlus. Nõudluse suurenemine toob kaasa kõikide konkurentide kasumi suurenemise ning tegevuse laienemise. Ühtlasi leevendab antud olukord konkurentsi;
- väljumisbarjäärid. Kõrged väljumisbarjäärid on ettevõtete tegevuse lõpetamiseks suureks takistuseks. Seda mõjutavad suured investeeringud ressurssidesse, mida on keeruline edasi müüa;
- rahulolu oma positsiooniga. Ettevõtete rahulolu enda positsioonidega annab neile võimaluse vaikimisi otsustada;
- püsikulud. Suurte püsikulude puhul tuleb tootlikus hoida kõrge. Nõudluse langusel võib toimuda hinnaalandusi, mis mõjutavad konkurentsi suuresti;
- tarnijate vahetamisest kliendi kulud. Madalate tarnijate kulude korral on lihtne konkurentidel kliente üle lüüa;
- võimsate ettevõtete sisenemine. Väljastpoolt tegevusharu tugevate ettevõtete turule sisenemine teravdab konkurentsi.

Turu olukorra paremaks mõistmiseks tuleb suhelda konkurentidega. See annab ülevaate, millega konkurendid tegelevad, kuid kui nendega mitte suhelda siis ollakse teadmatuses ning pole muud teha kui muretseda. Konkurente tuleb väärtustada tasakaalukalt – neid tuleks pidada sõpradeks, kui neilt on vaja informatsiooni ning võimalikeks vastasteks, kui toimub võistlus üksteise vastu. (Butler, 2006, lk 250)

Turul olevate klientide nõudlus toodete või teenuste vastu ei sõltu alati ainult hinnast (vt tabel 1). Nõudlus on seotud mitmete teguritega.

Tabel 1. Nõudlust mõjutavad tegurid

Nõudlust mõjutav tegur	Kirjeldus
Eelistus	Mida ihaldatavama toote inimesed leiavad, seda suurem on nõudlus.
Asendustoote kogus ja hind	Mida suuremaks hind muutub, seda suurem on nõudlus
Täiendava toote kogus ja hind	Mida suuremaks muutub täiendava toote hind, seda väiksemaks muutub toote nõudlus.
Sissetulek	Mida suurem on sissetulek, seda suurem on nõudlus.
Sissetuleku jaotumine	Kui rahvatulu oleks ümber jaotatud vaesusest rikkusele, siis nõudlus luksuslike toodete vastu suureneks. Samas jääb vaene veel vaesemaks ning nemad peaksid ostma rohkem halvemat kaupa, mis tõstaks ka selle nõudlust.
Ootused tuleviku hinna muutumises	Kui inimesed arvavad, et tulevikus hinnad tõusevad siis nõudlus suureneb.

Allikas: autori koostatud Sloman ja Wride, 2009, lk 34-35 põhjal.

Turunõudluse ja –pakkumise ahela juhtimine hõlmab endas turule orienteeritust, nõudluse ja pakkumise koordineerimist, protsesside vaatlust, väärtuste loomist, eristumist, operatiivsust ning kulude efektiivsust selle ahela juhtimisel. Nõudluse ja –pakkumise ahela juhtimise suurimateks kasudeks on suurenev konkurentsivõime ning nõudluste ja pakkumiste suutlikkus. (Hilletoft, 2011, lk 184)

Ettevõtte toote või teenuse nõudluse suurendamiseks, tuleb konkurentidest erineda ning pakkuda klientidele mingeid lisaväärtusi. Selleks tuleks välja töötada konkurentsieeliste teiste sama toodet või teenust pakkuvate konkurentide suhtes.

Alas (2005, lk 60) on välja toonud, et üldiselt võib pidada konkurentsieeliseks ettevõtte ressursse, võimeid kui ka oskusi. Konkurentsieelise rakendamiseks on mõningad

variandid. Üheks võimaluseks on alandada omahinda ning seda säästlikuma tegutsemise arvelt, teiseks variandiks saab pidada kõrge kvaliteediga toote või teenuse pakkumist. Samuti saavutatakse konkurentsieelis, kui reageeritakse kiiresti klientide soovidele või nende muutumisele ning kui rakendatakse strateegilisi uuendusi. Gamble ja Thompson (2011, lk 4) kirjeldavad jätkusuutliku konkurentsieelist kui olukorda, kus märkimisväärselt suur hulk kliente hakkab eelistama konkurentide ettevõtete poolt pakutavaid teenuseid või tooteid. Selline kestev nõudlus võimaldab ettevõttel hakata teenima üle keskmise suuruse kasumit.

Konkurents erinevates turuvormides on erinev nii selles olevate ettevõtete kui ka tarbijate poolest. Majanduses saab eristada tasemete poolest nelja traditsioonilist konkurentsi tüüpi, need on täielik konkurents, monopolistlik konkurents, oligopol ning monopol (Sloman & Wride, 2009, lk 164).

Sloman ja Wride (2009, lk 32) selgitavad täieliku konkurentsi kui situatsiooni, kus on väga palju omavahel konkureerivaid ettevõtteid. Palju ettevõtteid ja kliente toob kaasa olukorra, kus neil puudub kontroll hindade üle ning neid võib nimetada hinnavõtjateks. Encinas-Ferrer (2014, lk 350) lisab veel, et nõudlus ja pakkumine peavad aktsepteerima sotsiaalselt määratud hindasid. Hind on piisav, et tootja saaks kaetud majanduslikud tootmistegurite kulud (kinnisvara, tööjõud ja kapital), mis koosneb nii otsestest kui ka kaudsetest kuludest.

Täieliku konkurentsi puhul esineb mitmeid iseloomustavaid tegureid. Antud konkurentsi tüüpi kirjeldavad eeldused (Encinas-Ferrer, 2014, lk 350):

- palju tootjaid;
- palju tarbijaid;
- ükski tootja ei paku nii palju toodet, mis annaks võimaluse tal hinda määrata;
- ühegi tarbija tarbimise nõudlus ei ole nii suur, mis võimaldaks tal hinda kontrollida;
- toodetud kaubad on identsed;
- turul tasuta sisenemine ja väljumine;
- tarbijatel kui ka tootjatel on täielik informatsioon hindadest ja turu seisust.

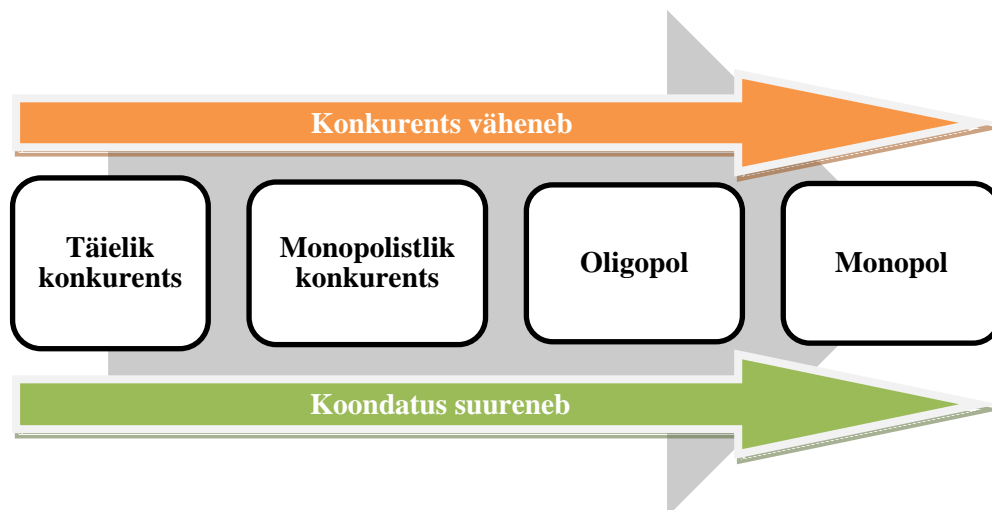

Sloman, Hinde ja Garratt (2011, lk 235) defineerivad monopolistliku konkurentsi situatsioonina, kus konkureerivad paljud ettevõtted ning need omavad mingit osa turust. Samuti on igal ettevõttel valikuvabadus, mis hinnaga oma tooteid või teenuseid müüa. Ettevõtete otsused ei mõjuta konkureerivaid ettevõtteid ning nad ei pea muretsema, kuidas turul olevad konkurendid sellele reageerivad. Uute ettevõtete sisenemine tegevusharusse on vaba. Samas on iga ettevõtte poolt pakutud teenus või toode konkurentidest mingil määral erinev.

Gal (2003, lk 156) selgitab oligopoolset turuvormi, et antud vormis on müüjate arv väike, kus ükski ettevõtte ei oma domineerivat positsiooni. Oligopoolisel turul mõjutavad märgatavalt ettevõtete otsused kogu turgu ning selles olevaid konkurente. Kuigi iga ettevõtte võib ise otsustada oma strateegilised käigud, siis tuleb arvestada iga ratsionaalse otsuse puhul konkurentsi pakkuvate ettevõtete eeldatava vastumõjuga.

Sloman ja Wride (2009, lk 173) toovad välja, et monopol esineb siis, kui turul on ainult domineeriv ettevõtte, kellel konkurendid puuduvad. Samuti esinevad antud turuvormis ka sisenemise barjäärid, mis on piisavalt suured, et ettevõtte säilitaks monopoolse seisundi.

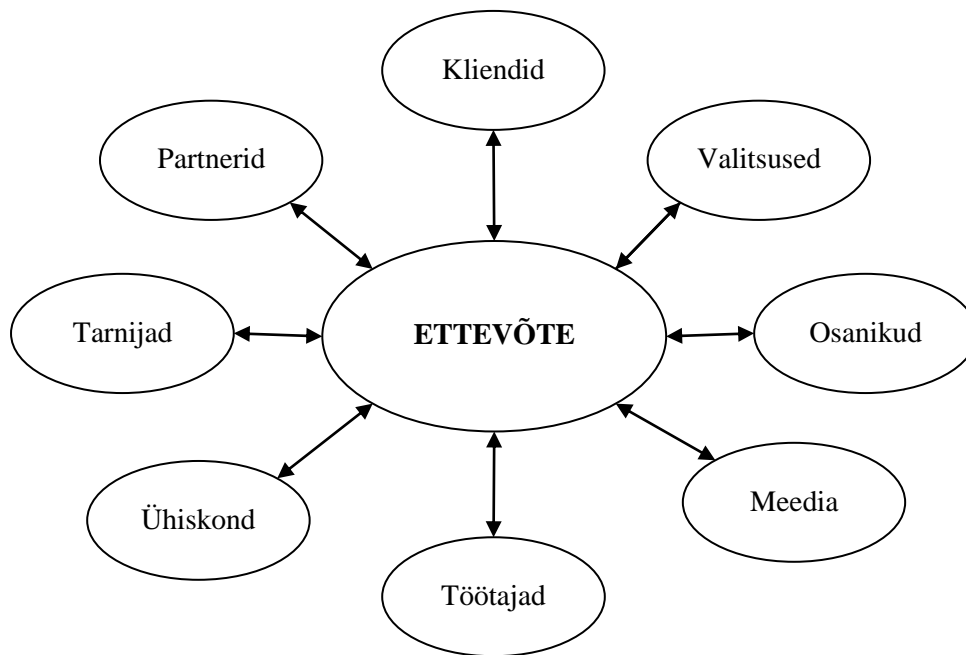
Kõik konkurentsi tüübid erinevad omavahel nii konkurentsi tiheduse kui ka koondatuse poolest (vt joonis 1). Samuti on igal konkurentsi tüübil oma iseloomulikud tunnused ja eripärad.

Joonis 1. Konkurentsi tüübid (autori koostatud Shankar, 2014 põhjal)

Konkurentsi tüüpide puhul saab välja tuua, et konkurents on kõige suurem täieliku konkurentsi puhul ning väikseim monopoli turuvormis. Kõige suurem koondatus seevastu on monopolis ning väikseim täieliku konkurentsi puhul. Monopolis on koondatus kõige suurem, kuna selles turuvormis konkurents puudub ning seetõttu on turg koondatud.

Ettevõtte eduka turul toimimise üheks teguriks on aktiivne turundusega tegelemine. Üheks parimaks plaanide paika panemise ning tagasiside saamise võimaluseks on tegeleda ettevõtte huvigruppidega, kes on seotud ettevõtte tegevustega. Huvigrupiks võib pidada nii inimest kui ka inimeste rühma, kes mõjutab või on mõjutatud ettevõtte eesmärgi täitmise edukusest (Freeman, 1984, lk 229). Huvigruppide seoseid ettevõttega kirjeldab joonis 2.

Joonis 2. Huvigruppide seosed ettevõttega (Wu & Wokutch, 2015, lk 4)

Wu ja Wokutch (2015, lk 4) jaotavad huvigrupid kaheks - otsesteks ja kaudseteks. Otsesed huvigrupid osalevad ettevõtte otsestes tehingutes, mõjutades nii ettevõtte edukust kui ka selle tegevusi. Otsesteks huvigruppideks saab pidada ettevõtte osanikke, töötajaid, kliente, tarnijaid ja partnereid. Kaudseteks huvigruppideks on meedia, valitsus ja ühiskond ning need ei tegele otseselt ettevõtte majanduslike tehingutega, kuid võivad mõjutada või olla mõjutatud ettevõtte tegevustest. Huvigruppide teooria peamiseks ülesandeks on leida sõltuvus nii ettevõtte ja aktsionäride vahel kui ka ettevõtte ja selle huvigruppide vahel.

Ettevõtete tootlikkus on igal ettevõttel erinev, mõned on edukamad, teised mitte nii väga. Üheks tootlikkuse tõstmise võimaluseks oleks leida lisaväärtusi ning hallata oma ettevõtte huvigruppe. Harrison, Bosse ja Phillips (2010, lk 62) toovad välja, et ettevõtte, mis püüab mõista huvigruppide kasulikku funktsiooni, pöörab tähelepanu just kahele peamisele põhjusele. Esiteks tahetakse teada saada, mis faktorid suunavad huvigruppe kasulikkusele. Teiseks otsitakse andmeid iga faktori osakaalu kohta, et määrata täielikku kasulikkust. (*Ibid*, lk 58) Huvigruppide haldamine nõuab aga rohkem ressursse kui

muidu. Ressursse läheb tarvis huvigruppide vajaduste rahuldamiseks, et neil säiliks huvi osaleda ettevõtte tulemuslikes tegevustes.

Harrison ja Bosse (2013, lk 314-315) kirjeldavad, et huvigruppide juhtimisega tegelevad ettevõtted kohtlevad oma huvigruppe hästi, ettevõtted on usaldusväärsed ja tunduvad olevat rohkem sotsiaalselt teadlikumad. Need omadused annavad ettevõtetele konkurentsieelised, kuna kasumit suurendavad huvigrupid nagu kliendid, tarnijad ja rahastajad valivad just need ettevõtted. Lisaks hakkavad inimesed ettevõttesse paremini suhtuma ning kohtlevad seda väarikamalt. Usaldusväärsus tekitab rohkem usaldusväärstust. Väarika suhtumise puhul tehakse ka rohkem tööd ning tööandjaga jagatakse väärtuslikku informatsiooni. Klientide puhul on positiivseks suurema lojaalsuse tekkimine, mille tulemusena nõudlus suureneb. Tarnijate puhul võib see tähendada paremaid tingimusi ning finantseerijad teevad projektide jaoks suuremaid toetusi.

Ettevõtte huvigruppide väärtustamisel tuleks leida optimaalne tase. Liigseid väärtusi pakkudes võib kahju ettevõtte tegevusele ning seetõttu võib jõuda olukorda, kus huvigruppide tagasi tulev kasu on väiksem, kui huvigruppide peale kulutatakse. Samuti ei tohiks huvigruppe väärtustada ka liiga madalalt, kuna see võib põhjustada motivatsiooni languse ning eelistatakse mõnda muud konkurent ettevõtet.

1.2. Ressursisõltuvuse teooria ja kliendirahulolu

Ettevõtete vajaminevad ressursid eristuvad nii nende eripärade kui ka rohkuse poolest. Ressursside rohkus ning eripärad, erinevad ettevõtete tegutsemisvaldkondadest tingituna. Organisatsioonidel on vaja pidevalt ressursse, et klientidele saaks pakkuda vastavaid tooteid või teenuseid. Ühtlasi on ressurssidest mõjutatud ka klientide rahulolu.

Organisatsioonide poolt elluviidud tegevuste tulemused koosnevad vastastikusest sõltuvusest. See on ka põhjuseks, miks alati ei tule tulemused sellised, nagu neid oodatakse. Nii müüja kui ka ostja on omavahel vastastikku sõltuvuses, kuna tehingu tegemiseks läheb tarvis mõlema osapoole panust. Samuti on müüja omavahel sõltuvuses teise müüjaga, kui mõlemad peavad läbirääkimisi samade ostjatega. Vastastikku sõltuvust saab liigitada nii tulemuste kui ka käitumise poolest. Tulemuste vastastiku

sõltuvuse puhul määravad konkurendid iseseisvalt hinnad ja kogused, kuid antud tegevusest tulev kasum ühendab neid mõlemaid. Käitumise vastastikku sõltuvuse puhul on tegevused omavahel sõltuvuses teise sotsiaal näitaja mõjul. Organisatsioonid, mis tegelevad ainult ühe toote või teenusega on rohkem sõltuvad oma klientidest kui organisatsioonid, mis tegelevad erinevate toodete ja teenustega ning on jaotanud need erinevatesse turgudesse (Pfeffer & Salancik, 1978, lk 40-46).

Sõltuvust saab defineerida kui olukorda, kus organisatsiooni jaoks tähtis sisend või väljund produkt on kontrollitud varustava organisatsiooni poolt. Samuti näitab sõltuvus varustavast organisatsioonist, et kui suur on väliste organisatsioonide võimsus ning see aitab mõista, kui palju peaks otsuste tegemisel nende organisatsioonidega arvestama. (*Ibid*, lk 51-52)

Ressursisõltuvuse teooria on üks kõige ulatuslikumaid teooriaid organisatsiooni keskkonna uurimises (Davis & Coob, 2010, lk 3). Ressursisõltuvuse teooria puhul selgitavad organisatsiooni ressursid selle struktuuri ja käitumise. Antud teooria kohaselt ei suuda organisatsioon ise toota kõiki ressursse, mis kataks nende vajamineva mahu ning kvaliteedi. Selline olukord muudab organisatsiooni välistest ressurssidest sõltuvaks. Piiratud väliseid ressursse pakkuvad organisatsioonid aga omavad võimu, mis mõjutab organisatsiooni tegevust. Juhtimist puudutavaid otsuseid mõjutavad nii sisesed kui ka välised huvirühmad. Mida rohkem suureneb organisatsiooni sõltuvus välistest ressurssidest, seda enam väheneb organisatsiooni autonoomsus. (Pfeffer & Salancik, 1978, lk 40-53). Ressursisõltuvuse teooria tunnuseks võib pidada võimu, mis on tähtis mõistmaks organisatsioonide sisemisi ja väliseid tegevusi (Davis & Coob, 2010, lk 5).

Olukorras, kus üks ettevõtte sõltub suurelt teisest ettevõttest, langeb sõltuvuses oleva ettevõtte võim. Selline olukord võimaldab varustavatel ettevõtetel omandada ressursse sõltumatelt ettevõtetelt. Varustavatest ettevõtetest sõltuvuse vähendamiseks viivad sõltuvad ettevõtted ellu nii ettevõtete ühinemisi või omandamisi, samuti luuakse ka ühisettevõtteid või määratakse ettevõtete juhatusse ressursse pakkuvaid inimesi. (Davis & Coob, 2010, lk 7) Ettevõtete ühinemiste ning omandamiste puhul saab välja tuua kolm eemärki. Esiteks, vähendada konkurentsi. Teiseks, juhtida sõltuvust allikate või

toodangu ostjate suhtes. Kolmandaks, mitmekesistada tegevusi ning see läbi vähendada sõltuvust ettevõtetest, kellega tehakse koostööd. (Pfeffer, 1976, lk 39) Ühisettevõtete loomine samastub ühinemiste ja omandamistega sõltuvuse vähendamiseks, kuid see esineb pigem ettevõtete puhul, kus sõltutakse samadest klientidest ning varustajatest (Hillman, Withers, & Collins, 2009, lk 1408). Juhatusse määratakse ressursse pakkuvaid inimesi, et säilitada piiratud allikatest sõltuvuses oleva ettevõtte ellujäämine (Davis & Coob, 2010, lk 8).

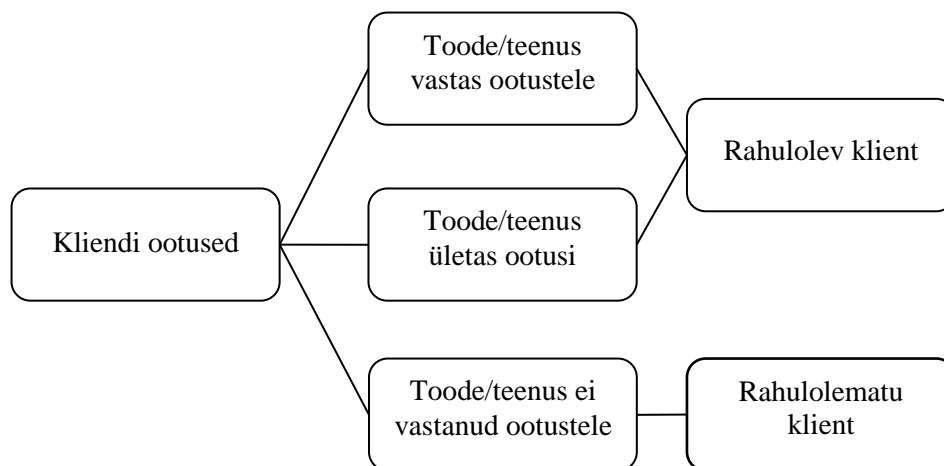
Sõltuvuses olevate ettevõtete puhul on oluline võita varustavate ettevõtete rahulolu. Seda just põhjusel, et ressursse oleks võimalik saada kiirelt ning koostöö toimiks edukalt. Varustava ettevõtte vähese rahulolu puhul võib tekkida olukord, kus sõltuvuses olev ettevõtte saab ressursse vähesel määral või nende tarneaeg pikeneb. (Schiele, Ellis, Eßig, Henke & Kull, 2015, lk 132-133)

Sõltuvuses olevate ettevõtete ressursside käsitlemine mõjutab suuresti ka selle ettevõtte edukust. Ressursi probleemidele tuleks leida kiiresti lahendusi, kuna ettevõtte üheks tähtsamaks eduteguriks on kliendid ja nad ei tohiks saada mõjutatud. Kliente saab pidada ainukesteks inimesteks (väljaarvatud osanikud ja aktsionärid), kes toovad ettevõttele raha sisse ning ühtlasi ilma klientideta puuduks ettevõtte sissetulek, mis omakorda tooks kaasa ettevõtte pankroti (Cartwright, 2003, lk 2). Konkurentsisis ellu jäämiseks tuleb ettevõtetel tegeleda kliendi soovide rahuldamisega ning sõltuda varustavatest ettevõtetest, et saavutada kliendirahulolu (Kibbeling, van der Bij, & van Weele, 2013, lk 500).

Kliendirahulolu väljendub kliendi ootuste ning toote või teenuse tulemuste tagajärjel. Kui kliendi poolt soetatud toode või teenus vastab ootustele, siis klient on rahul, kui aga ootused on kõrgemad, siis on ta selles tootes või teenuses pettunud. Samas, kui ostetud toode või teenus ületab ootusi on klient vaimustatud. Antud kliendi reaktsioonid mõjutavad suuresti seda, kas klient ostab uuesti antud toodet või teenust ning räägib sellest ka teistele. (Kotler, 2000, lk 101) Samuti tuleks tähelepanu pöörata ka töötajate rahulolule, keda võib pidada nii-öelda sisesteks klientideks (Rampersad, 2001, lk 342).

Kliendid, kes on rahul soetatud toodete või teenustega on nõus maksma ka suuremat hinda, kui need kliendid, kes on oma toodetes või teenustes pettunud. Antud olukord näitab, et kliendirahulolule suuremat tähelepanu pööravad ettevõtted teenivad ka suuremat kasumit. (Homburg, Koschate ja Hoyer, 2005, lk 93) Toodete ning teenuste pakkumiste puhul mõjutab kliendirahulolu nende pakkumiste atraktiivsus. Atraktiivsed valikud langetavad klientide rahulolu, samas vähem atraktiivsemad pakkumised tõstavad klientide rahulolu. Rohkem valikuvõimalusi tõstab esile atraktiivsete valikute nõrkusi, aga rõhutab vähem atraktiivsete pakkumiste tugevusi. (Chan, 2015, lk 427)

Kliendirahulolu kujunemiseks ning selgitamiseks on välja töötatud ootuse ja tegelikkuse teooria (vt joonis 3). Antud teooria kohaselt on just ostueelsed ootused toote või teenuse suhtes faktoriks, mis mõjutab hiljem ostujärgset rahulolu soetatud toote või teenuse suhtes. Kui soetatud toote või teenuse kvaliteet ületab kliendi ootusi, siis on tegemist positiivse tegelikkusega, millest kujuneb kliendirahulolu. Samas kui ostetud toode või teenus vastab kliendi ootustele, saab klienti pidada rahulolevaks. Juhul, kui kliendi ostueelsed ootused on kõrgemad, kui seda soetatud toode või teenus tegelikult on, siis on tegemist negatiivse tegelikkusega ning klient on rahulolematu. (Oliver, 1980, lk 466-467)

Joonis 3. Ootuse ja tegelikkuse teooria (autori koostatud Oliver, 1980, lk 466-467 põhjal)

Joonises 3 on piltlikult väljatoodud ootuse ja tegelikkuse teooria. Antud teooria kohaselt saab välja tuua, et kliendirahulolu sõltub sellest, kas kliendi ootused soetatud toote või teenuse puhul saavad täidetud või mitte.

Kliendirahuoluga seoses on ühtlasi uuritud väga palju ka klientide lojaalsust. Klientide lojaalsus on iga ettevõtte tähtsal kohal, mis mõjutab klientide järjepidevaid oste.

Lojaalsust saab defineerida, kui kliendi sisemist kohustust osta järjepidevalt tema poolt eelistatud toodet või teenust. Antud tegevus toob kaasa korduvaid, sama brändi toodete või teenuste oste, hoolimata olukorrast ning teiste ettevõtete turundustegevusest, mis võib muuta kliendi eelistusi. (Oliver, 1999, lk 34) Lojaalsuse paremaks mõistmiseks saab välja tuua kolm meetodit, need on käitumuslikud mõõtmed, suhtumise mõõtmed ja kombineerimise mõõtmed. Käitumuslike mõõtmete all kirjeldatakse järjepidevalt ning korduvate ostude tegemist. Suhtumise mõõtmed kirjeldavad nii emotsionaalset kui ka psühholoogilist sidusust lojaalsusega. Kombineerimise mõõtmed ühendavad endas kahte esimest meetodit ning kliendi lojaalsust mõõdetakse toodete eelistuste, brändi vahetamise soovide, ostmise tiheduse ja ostu kogusumma kaudu. (Bowen & Chen, 2001, lk 213-214)

Klientide lojaalsusega kaasnevad ettevõttele mitmed erinevad kasutegurid. Esiteks toob lojaalsus kaasa kulude kokkuhoiu, kuna kliendid on brändiga tuttavad ning kasutavad ettevõtte ressursse efektiivselt. Teiseks kasuteguriks on lojaalsete klientide poolt brändi suusõnaline reklaamimine tuttavatele, mida saab mõista kui tasuta reklaamimist. Kolmandaks saab ettevõtte kasu lojaalsetest klientidest, kui klientidel tekib ebameeldiv kogemus ettevõtte toodete või teenustega. Sel juhul annavad nad sellest ettevõttele märku ning püüavad leida lahenduse, mitte ei räägi sellest teistele ja ei halvenda ettevõtte mainet. Neljaks kasuteguriks saab välja tuua, et lojaalsed kliendid kasutavad toodete või teenuste hankimiseks alternatiivseid kanaleid. Seda just põhjusel, et nad on ettevõttega tuttavad ning usaldavad kvaliteeti, mis omakorda vähendab ettevõtte kulusid nendega tehingute tegemisel. Viiendaks kasuteguriks on lojaalsete klientide teadlikus ettevõtte poolt pakutavate lisaväärtuste osas, mis tekitab klientides rahulolu ning ühtlasi tugevdab klientide lojaalsust. (Duffy, 2003, lk 480-481)

Ettevõtete vahelist koostööd ning kliendirahulolu võib pidada ettevõtte eduka toimimise alusteks. Juhul, kui ettevõttel tekivad ressursside hankimisel vastulöögid, siis suure tõenäosusega kajastub see ka kliendirahulolu vähenemisega. Mõlemad valdkonnad on omavahel tihedalt seotud ning neile tuleks pöörata suurt tähelepanu, et ettevõtte toimiks edukalt.

1.3. Spordi infrastruktuuri ja sportimisvõimaluste mõju spordis osalemisel

Spordi harrastamine on tihedalt seotud vastava infrastruktuuri ning sportimisvõimaluste olemasoluga. Mitmeid spordialasid saab harrastada vabas õhus ilma, et peaks olema konkreetseid tingimusi treeningute läbi viimiseks, kuid suuresti vajavad spordialad siiski spetsiifilisi väljakuid, inventari ning hooneid. Tihtipeale tuleb harrastada mitmeid spordialasid samades tingimustes, kuna uute rajatiste või hoonete loomine on kulukas.

Enne, kui kirjeldada infrastruktuuri mõju spordis osalemisel, tuleb esmalt lahti mõtestada ehitisi kirjeldavaid mõisteid. Ehitusseaduse § 2 ütleb: „(1) Ehitis on aluspinnasega kohtkindlalt ühendatud ja inimtegevuse tulemusena ehitatud terviklik asi. Ehitised jagunevad hooneteks ja rajatisteks. (2) Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitis. (3) Rajatis on mis tahes ehitis, mis ei ole hoone...“

Spordi infrastruktuuri kättesaadavus mõjutab oluliselt spordis osalemist. Nõudlus erinevate spordi infrastruktuuride vastu varieerub erinevate vanusegruppide vahel. Ujulate kättesaadavus on olulisem lapsepõlves ja noorukieas. Vanuses 3-7 on ujulad ning avalikud mänguväljakud kesksel kohal. Fitnessklubide, spordisaalide ja –väljakute kättesaadavus on tähtsam just nooruses. Kõige enam mõjutas fitnessklubide olemasolu või puudumine 29-35 aastaseid inimesi. Vanusegruppide 36-44 ja 45-64 puhul ei olnud spordi infrastruktuuri olemasolu määrav, et harrastada sportimist. Nende sportimist mõjutab enam metsaradade olemasolu. (Wicker, Breuer & Pawlowski, 2009, lk 112-113) Vajalike spordiala ehitiste rajamine sõltub ka linna suurusest ning inimeste huvidest. Erinevad linnad peaksid pakkuma oma elanikele eelistatumate spordialade harrastamise võimalusi, kus saaksid osaleda kõikides vanuses olevad elanikud.

Saksamaal, 11 715 inimese seas läbi viidud uuringu tulemustele toetudes avaldab suurlinnades sportimisele suurimat mõju ujulate olemasolu, samas keskmise suurusega valdades avaldab suurimat mõju spordiga tegelemisele spordiväljakute olemasolu. (Hallmann, Wicker, Breuer & Scüttoff, 2011, lk 65)

Gröönimaal viidi läbi uuring 2430 nooruki seas, kus uuriti nende kehalist aktiivsust igapäeva elus. Tulemustest leiti, et sisespordihooned mõjutavad vabaaja veetmist spordiga sisustades. Samas sisespordihooned, kus on ka liikmeteks lapsed, mõjutavad need väga positiivselt nii vaba aja veetmist spordiga sisustades kui ka mõõdukalt füüsiliselt aktiivset olemist. Leiti ka, et laste kehalise aktiivsuse suurendamiseks tuleks ehitada spordihooneid ning suuremal määral pühendada kehalise aktiivsuse sotsiaalsetele aspektidele. (Niclasen, Petzold, & Schnohr, 2012, lk 614)

Spordiehitise kaugus avaldab suurt mõju inimeste spordiharrastamisel. Reimers *et al.* (2014, lk 1) uurisid Saksamaal noorukite osalemist spordis ning kuidas seda mõjutab spordiehitise kaugus. Uuringus, mis viidi läbi 1768 nooruki seas, selgus, et linnas spordisaalidest kaugel elavate tüdrukute tõenäousus sisespordialadega tegelemisel on väike. Samas tüdrukud, kes elavad maa piirkonnas on suuremalt seotud treenimisega spordisaalides.

Spordiharrastamine ning spordiehitised on tihedalt omavahel sõltuvuses. Kui pole harrastajaid, pole vaja ka ehitised ning vastupidi. Samas pakub spordiga tegelemine ka tervemat ja pikemat elu. Huang ja Humphreys (2010, lk 786) poolt Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringus selgus, et inimesed, kes elavad piirkonnas, kus on head võimalused treenida fitnessi- ja spordiklubis on füüsiliselt rohkem aktiivsemad ning väljendasid suuremat rahulolu oma eluga. Nii mehed kui ka naised saavad rahulolu olles füüsiliselt aktiivsed.

Green on selgitanud (viidatud So *et al.*, 2011, lk 198-199 vahendusel), et spordi arengu esimeseks suunaks võib pidada inimeste otsust sporti harrastada või olla kehaliselt aktiivne. Selline otsus on mõjutatud nii iseendast, perekonnast kui ka spordi süsteemist. Individuaalsel tasandil inimesed erinevad nii motivatsiooni kui ka kasu saamise poolest, mida spordi harrastamine neile toob. Süsteemi tasandil võib spordi alustamist mõjutada

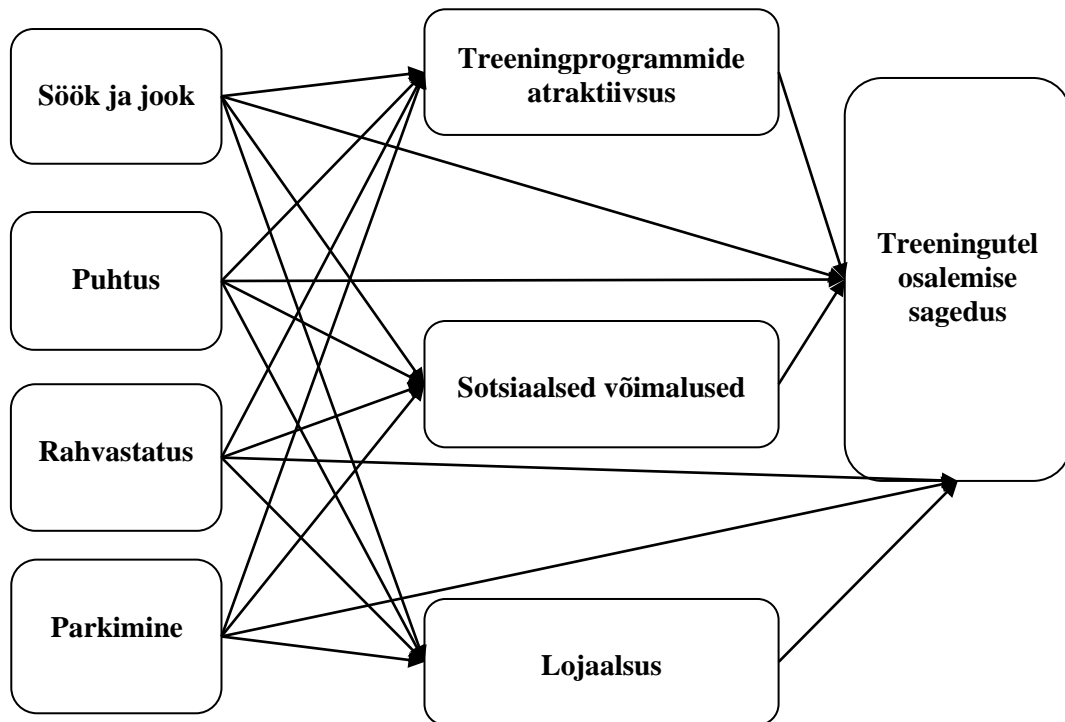
teatud spordiala või treeningprogrammide kättesaadavus. Mida rohkem on kättesaadavaid spordialasid ja mitmekülgseid treeningprogramme, seda suurema tõenäosusega alustatakse spordi harrastamist ning leitakse motivatsioon sellega tegelemiseks.

Sportimise põhjuseid on inimeste seas erinevaid. Paljud teevad sporti, et olla füüsiliselt paremas vormis ning tervemad. Samas on ka spordi harrastajaid, kes tunnevad rõõmu inimestega suhtlemisest, kodust välja pääsemisest või tegeletakse spordiga enesehinnangu tõstmiseks. Downward, Lera-López ja Rasciute (2014, lk 592) töid välja, et spordi harrastamise põhjus ning spordi harrastamise tihedus on erinev naiste ning meeste seas. Naised harrastavad sporti, et rohkem enesehinnangut tõsta, seevastu mehed harrastavad sporti, et rohkem inimestega suhelda. Spordiehitiste ülesehitus on meeste jaoks tähtsam.

Samuti on spordi harrastamise tihedus tingitud erinevatest põhjustest. Saksamaal, Münchenis läbi viidud uuringus selgitati välja, kuidas mõjutavad nii individuaalsed faktorid kui ka infrastruktuurist tulenevad faktorid sportimist. Tulemustest selgus, et tantsimiseks ning võimlemiseks mõeldud spordisaalid mõjutavad spordi harrastamist negatiivselt. Seevastu ujulate olemasolu tõstab inimeste seas sportimist. Laste kasvatamine ning sugulaste eest hoolt kandmine vähendab inimeste aega tegeleda spordi harrastamisega. Samuti selgus uuringust, et enam haritumad inimesed harrastavad sporti rohkem, kui seda teevad vähem haridust omavad inimesed. Naised viivad spordiklubides treeninguid läbi vähem, kui seda teevad mehed. Samuti leiti veel, et spordiklubides harrastamisel on ka vanuseline erinevus. Keskealised inimesed treenivad spordiklubides vähem, kui seda teevad noored. Uuringu tulemusest väljendus ka, et tööaeg ei mõjuta spordi harrastamise tihedust. Tööd palju tegevad inimesed leiavad, et spordi harrastamine aitab neil pingeid maandada ja kehaliselt aktiivne olemine tõstab nende produktiivust töö tegemisel. (Wicker, Hallmann & Breuer, 2013, lk 63-64)

Spordiklubides sagedane treenimine on tingitud ka spordiklubi enda erinevatest teguritest (vt joonis 4). Spordiklubid peaksid pöörama kliendi rahulolule suurt tähele-

panu, mis tooks kaasa sagedase treenimise ning võidaksid lojaalsuse teiste konkurentsipakkuvate spordiklubide üle.

Joonis 4. Seosed treeningute sagedust mõjutavate tegurite vahel (Hill & Green, 2012, lk 489)

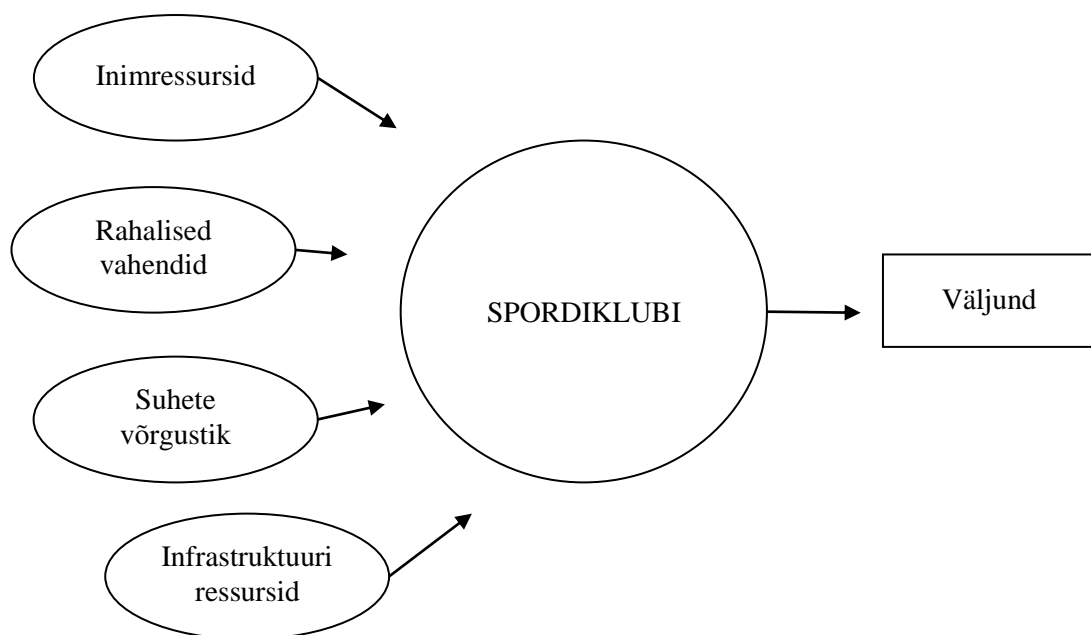
Joonises 4 välja toodud tegurid mõjutavad kõik treeningute sagedast läbi viimist. Antud tegurid on kõik omavahel tihedalt seotud ning ühe või teise teguri puudumine võib oluliselt vähendada inimeste treeningutes osalemise tihedust.

Treeningprogrammide atraktiivsus on suureks mõjuriks, et inimesed treniksid spordiklubides sagedalt. Fitnessiklubides ja ühe spordiala spordihoonetes sagedane treenimine on mõjutatud nii selle rahvastatusest kui ka võimalusest parkida auto kohe hoone lähedusse. Rahvastatus mõjutas sagedast treenimist positiivselt ning auto parkimise võimalused vähendasid treeningute sagedust. Treeningute sageduse üheks faktoriks on veel ka spordiklubi puhtus. Uuringust selgus, et fitnessiklubide puhul pidasid inimesed puhtust määravaks ning mida puhtam spordihoone oli, seda tihedamalt käidi treeningutel. Samuti väljendus tulemustest veel, et fitnessiklubid, kus sotsiaalsed

võimalused olid olemas, vähendas inimeste treenimise sagedust. (Hill & Green, 2012, lk 494-495)

Spordiklubide tegutsemisel läheb tarvis mitmeid ressursse. Ressursside pidevalt edukas hankimine toob kaasa organisatsiooni püsimise ning arenemise. Tihti peale puudub organisatsioonil kõikidele ressurssidele juurdepääs. Väliseid ressursse, mida pakuvad teised organisatsioonid, hangitakse koostööd tehes.

Mittetulunduslike organisatsioonide puhul saab ressursse jaotada nelja valdkonda – inimressursid, rahalised vahendid, suhete võrgustik ja infrastruktuuri ressursid (Hall et al., 2003, lk 8). Mittetulunduslike spordiklubide puhul peetakse inimressursside all silmas spordiklubis olevaid vabatahtlikke, palgatöötajaid ning muid töötajate vorme. Rahaliste vahendite ressurssides tuuakse välja tulud, kulud, varad ning kohustused. Suhete võrgustik väljendab mittemateriaalseid ressursse, kus tähtsal kohal on suhted teiste institutsioonidega koostöö eesmärgil. Infrastruktuuri ressursside all on kirjeldatud spordiehitisi (vt joonis 5). (Wicker & Breuer, 2011, lk 190-193)

Joonis 5. Mittetulundusliku spordiklubi ressursside suhe (autori koostatud Wicker & Breuer, 2011, lk 190-193 põhjal)

Wicker, Vos, Scheerder ja Breuer (2013, lk 41) leidsid Belgia ja Saksamaa spordiklubides läbi viidud uuringust, et mittetulunduslikud spordiklubid, millel on probleeme infrastruktuuri ressursidega, teevad suurema tõenäosusega koostööd teiste spordiklubidega, koolidega või kommertssporti pakkujatega. Eriti esineb sellist infrastruktuuri probleemi just spordiklubides, kellel pole oma spordiruume, vaid kasutavad üldsusele mõeldud spordiruume.

Spordi harrastamine ning selle sagedus on tingitud mitmest erinevast tegurist. Seda mõjutavad nii vanus, elukoht, spordiinfrastruktuuri kättesaadavus, sportimisvõimalused ning motivatsioon. Kindlasti on spordi harrastamise mõjuteguriteks veel spordiklubide aktiivsus, et oleks tagatud inimestele korralikud treeningtingimused ning treening-programmid oleksid atraktiivsed.

2. SPORTIMISVÕIMALUSED JA NENDE ARENDAMISVAJADUSED PÕLVAMAAL

2.1. Põlvamaa sportimisvõimaluste hetkeolukord

Kehaline aktiivsus on suuresti seotud sobiliku infrastruktuuri olemasoluga. Samuti saab pidada spordi harrastamist ka tervisliku eluviisi üheks suurimaks teguriks ning see aitab kujundada ka inimeste elukvaliteeti. Spordi harrastamine on läbi aegade olnud Põlvamaal väga tähtsal kohal.

Põlvamaa elanike arv on 01.01.2017 seisuga 28 507 ning antud maakond jaotub 13 väikeseks vallaks, kus kõige vähem elanike on Orava vallas (715 elanikku) ning kõige rohkem on elanike Põlva vallas (9548 elanikku) (Rahvastikuregister, 2017). Põlvamaa spordiliiduks on Põlva Maakonna Spordiliit. Põlvamaal tegutseb kaks spordikooli - Räpina Spordikool ja Põlva Spordikool. Antud maakonnas on spordiklubisid 40 (vt lisa 1), kus spordialad on väga erinevad ning mitmekülgsed. (Eesti Spordiregister, 2017) Põlvamaalt on sirgunud mitmeid edukaid profisportlasi. Välja saab tuua näiteks rammumees Andrus Murumets Ahjalt, käsipallur Mait Patrail Põlvast ning kergejõustiklased Argo Golberg Vastse-Kuustest ja Maicel Uibo Põlvast. Põlvamaalt on Eesti tasemel suuri tegusid teinud nii jalgpallurid, kergejõustiklased, korvpallurid, käsipallurid, motosportlased kui ka orienteerujad. Vastavate spordialade edukate tulemuste saavutamine ning Põlvamaa elanike spordi harrastamine on mõjutatud sobilike sportimisvõimaluste olemasolust (vt lisa 2) ning spordiklubide aktiivsest tegutsemisest (vt lisa 1).

Sportimisvõimalused valdades tulenevad nõudluse ja pakkumise vahekorra, mis omakorda on suuresti seotud elanike arvuga (vt lisa 2). Paljudes valdades moodustavad koolide võimlad ning staadionid suurema osa kogu spordi harrastamise võimalustest. Sellest tulenevalt saab kõige paremini tegeleda Põlvamaal kergejõustiku ning erinevate

pallimängudega. Neid spordialasid on võimalik harrastada praktiliselt igas Põlvamaa vallas ning seda just tänu staadionite ning võimlate olemasolule. Jalgpalli harrastamiseks on Põlvamaal parimad tingimused Põlva linnas, kus tegutseb jalgpalliklubi Lootos. Nemad haldavad Lõuna-Eestis ainsat aastaringi kasutatavat jalgpalliväljakut. Jõusaalide kasutamise võimalus on olemas kümnes vallas. Jõusaalid erinevad suuresti nii ruumikuse, seadmete kui ka uudsuse poolest. Enamus valdades on tegemist väga väikeste ning väheste seadmetega jõusaalidega. Tervisekõndimise harrastamiseks on head tingimused kuues Põlvamaa vallas. Selle alaga tegelemiseks on loodud nii terviseradu, matkaradu kui ka kergliiklusteid. Üha rohkem populaarsust koguva spordiala *discgolfi* harrastamiseks on rajad loodud kolme valda. Aastaringiselt ujumisega tegelemiseks on Põlvamaale rajatud kaks ujulat, need asuvad Põlva ning Värskas vallas. *BMX*, rulaspordi ning muude vahenditega trikitamiseks on Põlvamaa neljas vallas olemas nende spordialade harrastamiseks mõeldud *skateparki*. Põlvamaa kahes elaniku rohkemas vallas – Põlvas ja Räpinas on võimalik harrastada motokrossi, kuna Räpina vallas on olemas Linte motokrossirada ning Põlva vallas on Rosma motokrossirada. Talispordiala, murdmaasuusatamist on võimalik harrastada neljas Põlvamaa vallas. Kõige paremad tingimused selle ala harrastamiseks luuakse talviti Mammaste Tervisespordikeskuses. (Eesti Spordiregister, 2016)

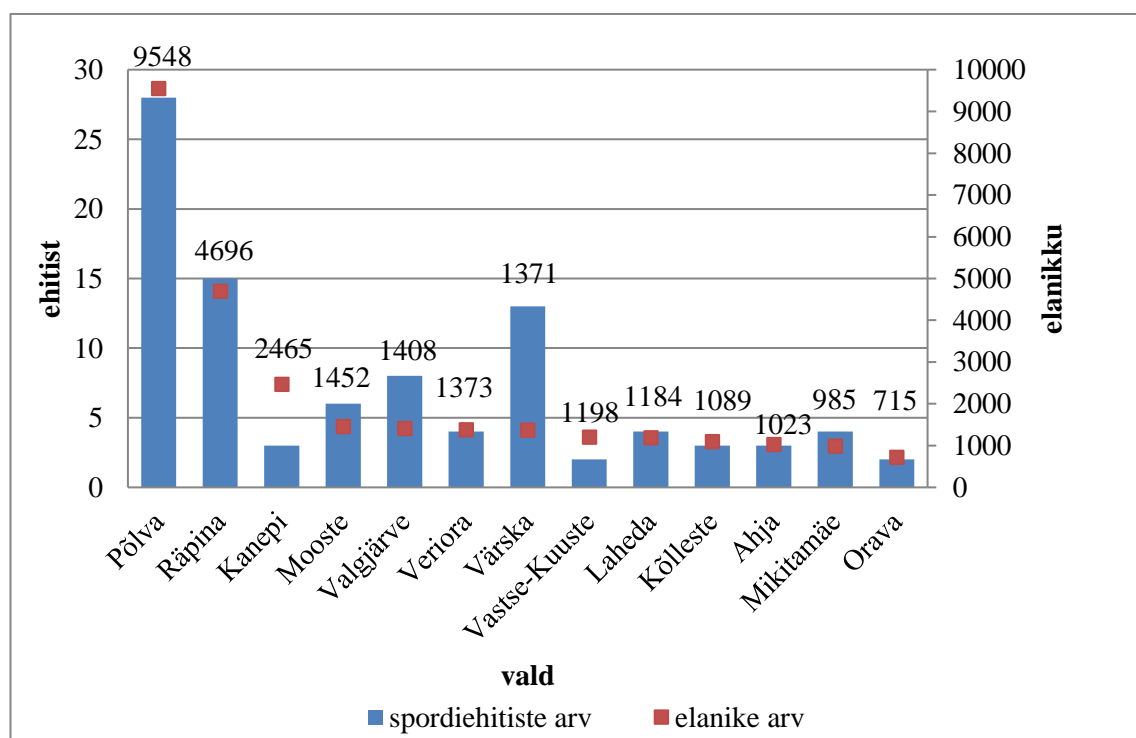
Põlvamaa sportimisvõimaluste ainulaadsused leiab ainult Põlva vallast. Antud vallas on olemas sportimisvõimalused, mis teistes valdades puuduvad. Lisaks mitmetele teistele sportimisvõimalustele on Põlva vallas võimalik harrastada ainulaadselt aeroobikat, *bowlingut*, laskesport, maadlust kui ka mäesuusa ja lumelaua sporti. (Eesti Spordiregister, 2016)

Põlvamaal on mitmeid erinevaid sportimisvõimalusi, kuid valdade lõikes on näha (vt lisa 2), et inimestele pakutavad võimalused on sarnased. Erandina saab välja tuua Põlvamaal suurima rahvaarvuga Põlva valla, kus sportimisvõimaluste turg on mitmekesisem ning on rohkem võimalusi spordi harrastamiseks. Põlvamaa sportimisvõimaluste turu konkurentsi saab pidada üsna tihedaks ning kogu maakonna peale on mitmeid võimalusi pakkuvaid organisatsioone. Antud maakonna sportimisvõimaluste turgu iseloomustab kõige paremini täieliku konkurentsi tüüp, kuna

võimalused on ühetaolised ning osalejaid palju. Võrreldes teiste Eesti maakondadega on Põlvamaal elanike üsna vähe, millest tulenevalt on ka spordiharrastajate arv väike. Kõikide Põlvamaa sportimisvõimalusi pakkuvate organisatsioonide vahel toimub konkurents, kuna sportimisvõimaluste tarbijaid on vähe. Põlvamaa sportimisvõimalusi pakkuvad organisatsioonid konkureerivad nende väheste spordiharrastajate nimel, et nende tegevus oleks jätkusuutlik ja kasumlik. Konkurentide ees tekitab suure konkurentsieelise vastava sportimisvõimaluse harrastamiseks vajamineva inventari mitmekesisus ja uudsus ning ühtlasi on konkurentsieeliseks ka võimaluste tänapäevsus, mis tuleneb renoveerimise tegevustest.

Sportimisvõimaluste pakkumine on ressurssidest sõltuv. Nende pakkumiseks läheb tarvis sobilike spordiehitisi, kus oleks vastavate spordialade harrastamiseks kõik vajalik olemas. Samuti on Põlvamaa valdades olevate spordiehitiste arvukus seotud valdade elanike arvuga (vt lisa 2). Joonisel 6 väljenduvad kõik Põlvamaa valdades olevad spordiehitised ning nende valdade elanike arvud.

Joonis 6. Põlvamaa valdade spordiehitised seoses elanike arvuga (autori koostatud Eesti Spordiregister, 2016 ja Rahvastikuregistri, 2017 põhjal)

Põlvamaa kõige rahvarohkem vald on Põlva vald, 9548 elanikuga. Samuti on selles vallas ka kõige rohkem spordiehitisi (28). Seevastu Orava vald, kus on Põlvamaal kõige vähem elanike, on ka kõige vähem spordiehitisi (kaks). Samas saab välja tuua erisusi, näiteks Mooste vallas, mis on Põlvamaa neljas vald elanike arvu poolest, on olemas kuus spordiehitist. Seevastu Valgjärve vallas, kus elanike on veidi vähem on spordiehitisi kokku kaheksa.

Põlvamaa valdade elanike arvu ning spordiehitiste seose paremaks selgitamiseks, leitakse, et mitu spordiehitist vastab ühe valla elaniku kohta (vt tabel 2). Ühe elaniku kohta spordiehitiste arvu leidmiseks jagatakse vallas olevate spordiehitiste arv valla elanikega. Selline arvutus aitab mõista, et millistes Põlvamaa valdades on elanike ja spordiehitiste vaheline suhe kõige positiivsem.

Tabel 2. Spordiehitiste arv ühe elaniku kohta valdade lõikes

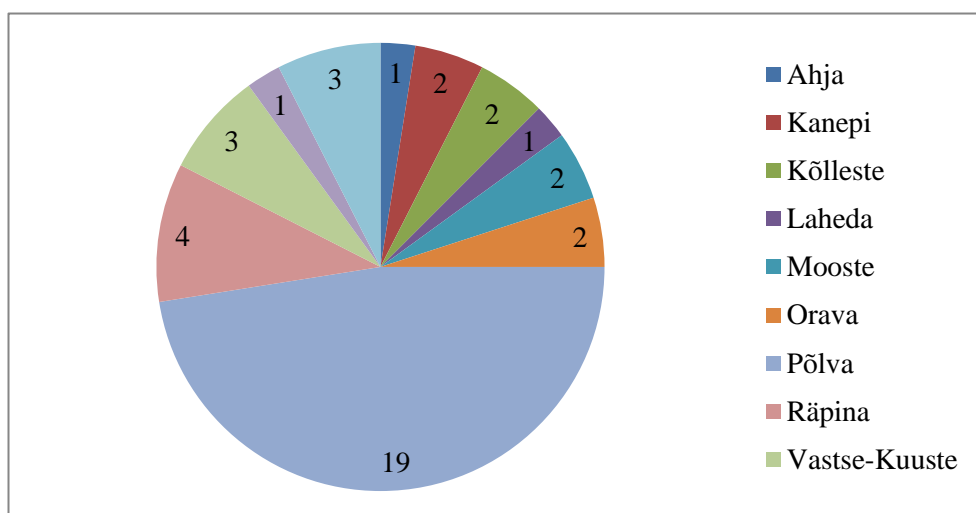
Vald	Spordiehitised	Elanike arv	Spordiehitisi ühe elaniku kohta
Värskas	13	1371	0,0095
Valgjärve	8	1408	0,0057
Mooste	6	1452	0,0041
Mikitamäe	4	985	0,0041
Laheda	4	1184	0,0034
Räpina	15	4696	0,0032
Ahja	3	1023	0,0029
Põlva	28	9548	0,0029
Veriora	4	1373	0,0029
Orava	2	715	0,0028
Kõlleste	3	1089	0,0028
Vastse-Kuuste	2	1198	0,0017
Kanepi	3	2465	0,0012

Allikas: autori koostatud Eesti Spordiregister, 2016 ja Rahvastikuregister, 2017 põhjal.

Tabel 2 kajastab, et igas vallas ei ole elanike arv seoses vallas olevate spordiehitiste arvuga. Näiteks Kanepi vallas, kus elanike on 2465 ning ühtlasi on Kanepi vald ka kolmas Põlvamaa rahvarohkematest valdadest, on ainult kolm spordiehitist. Seevastu Värskas vallas, kus on elanike 1371 ning spordiehitisi 13. Samuti näitavad arvutused, et Kanepi vallas on ühe elaniku kohta 0,0012 spordiehitist ning Põlvamaa valdadest kõige rohkem on Värskas vallas, kus on 0,0095 spordiehitist ühe elaniku kohta. Nendest tulemustest saab järeldada, et spordiehitiste arvukus ei ole ainult seotud valdades olevate elanike arvudega. Sellest tulenevalt võib spordiehitiste arvukust mõjutada ka

valdade suutlikkus, valdade elanike spordi harrastamise aktiivsus ning nõudlus paremate sportimisvõimaluste vastu.

Valdades olevad spordiklubid koosnevad inimestest, kes kasutavad ning haldavad spordiehitisi kõige enam. Samuti pakutakse spordiklubide poolt erinevaid treeninguid ning sportimisvõimalusi. Põlvamaal on kõikide valdade peale kokku 40 spordiklubi (vt lisa 1), kus tegutsetavad spordialad on väga erinevad. Põlvamaal olevatest spordiklubidest kõige rohkem on registreeritud Põlva vallas, kus spordiklubide arv on 19 ning need moodustavad peaaegu poole kogu Põlvamaa spordiklubidest (vt joonis 7). Selle valla spordiklubid tegutsevad väga erinevate spordialadega – erinevad pallimängud, kabe, karate, kergejõustik, laskmine, maadlus, male, matkasport, motosport, orienteerumine, suusatamine, tantsusport ning võimlemine. (Eesti Spordiregister, 2017)

Joonis 7. Põlvamaa spordiklubid (autori koostatud Eesti Spordiregister, 2017 põhjal)

Peale Põlva valla on teistes Põlvamaa valdades registreeritud spordiklubisid võrdlemisi vähe. Kõige vähem spordiklubisid on Ahja, Laheda ja Veriora valdades, kus spordiklubisid on igas vallas üks. Nende spordiklubide tegutsevateks spordialadeks on erinevad pallimängud ja võimlemine. Mikitamäe ning Valgjärve vallas registreeritud spordiklubid puuduvad. (Eesti Spordiregister, 2017) Mikitamäe ja Valgjärve valdade spordiklubide puudumisest saab oletada, et inimesed nendes valdades ei tegele aktiivselt spordiga või nad ei ole ettevõtlikud, et arendada valdade spordikorraldust.

Spordiehitiste arvukusest on tingitud ka spordiklubide hulk (vt tabel 3). Mida rohkem on spordiehitisi, seda rohkem on ka spordiklubisid ning vastupidi. Kui spordiehitisi on mitmeid, siis nendest kujunevad ka sportimisvõimalused. Valdade elanikud muutuvad kehaliselt aktiivsemateks ja suureneb spordis osalejate kogukond, mille tulemusel moodustatakse ja liitutakse spordiklubidega. Spordiehitiste mõju spordiklubide olemasolule saab pidada ressursidest sõltumiseks. Spordiehitiste olemasolu annab võimaluse tegeleda spordialadega ning ühtlasi võimaldab see spordiklubidel oma tegevusi ellu viia. Samuti on nii spordiehitised kui ka spordiklubid vastastiku sõltuvuses, kuna spordiklubid sõltuvad oma tegevuste ellu viimisel spordiehitisest ning spordiehitised sõltuvad spordiklubidest, et saaks toimida kasumlikult. Antud olukorda kirjeldab ressursisõltuvuse teooria.

Tabel 3. Põlvamaa spordiehitised ja –klubid valdade lõikes

Vald	Spordiehitis	Spordiklubi
Ahja	3	1
Kanepi	3	2
Kõlleste	3	2
Laheda	4	1
Mikitamäe	4	0
Mooste	6	2
Orava	2	2
Põlva	28	20
Räpina	15	4
Valgjärve	8	0
Vastse-Kuuste	2	3
Veriora	4	1
Värska	13	3

Allikas: autori koostatud Spordiregister, 2016 ja Spordiregister, 2017 põhjal

Tabel 3 toob välja valdades olevad spordiehitised ning spordiklubid. Põlva vallas on 29 spordiehitist ning 20 spordiklubi, mis on Põlvamaal kõige enam. Samas on Vastse-Kuuste vallas registreeritud spordiehitisi kaks ning spordiklubisid kolm, millega on antud vald ainuke Põlvamaal, kus on spordiklubisid rohkem kui spordiehitisi. Antud olukorrast saab järeldada, et valla elanikud on aktiivsed spordiharrastajad ning ettevõtlikud Vastse-Kuuste valla spordi arendamises. Spordiehitiste mõju spordiklubide loomisele on märgatav enamuse Põlvamaa valdade puhul, kuid esineb ka erandeid. Välja saab tuua nii Valgjärve kui ka Mikitamäe vallad, kus mõlemas vallas on olemas mitu spordiehitist, kuid spordiklubisid pole ühtegi. Sellist olukorda võib selgitada asjaolu, et

Valgjärve ja Mikitamäe valla elanikud ei ole aktiivsed spordiharrastajad või neil puudub huvi valla sporti arendada.

Sportimisvõimalused, spordiehitised ning spordiklubid on kõik omavahel tihedalt seotud. Kui poleks spordiehitisi, siis ei tekiks ka sportimisvõimalusi ning suure tõenäosusega ei loodaks ka spordiklubisid, kuna poleks võimalust sportida. Kõigis Põlvamaa valdades on võimalik harrastada sporti, kuid valdades olevad sportimisvõimalused on erinevad nii spordialade, uudsuse kui ka ülesehituse poolest. Valdade spordi arendamiseks tuleks kõige enam mõista elanike sportimisesoove ning leida võimalused nende soovide täitmiseks. Selle tagajärjel tõuseks valdade elanike liikumisharrastus, mis omakorda tooks kaasa tervema elanikkonna ning pakuks suuremat rahulolu.

2.2. Põlvamaa sporditeenuste turu-uuring

Põlvamaa elanike sportimisharjumuste ja -eelistuste välja selgitamiseks viidi läbi Põlvamaa sporditeenuste turu-uuring. Käesolevas alapeatükis kirjeldatakse Põlvamaa sporditeenuste turu-uuringu läbiviimisel kasutatud metoodikat ning tuuakse välja analüüsi tulemused nii tabelite, jooniste kui ka kirjelduste kujul.

Tabel 4. Turu-uuringu metoodika

Meetod	Valim	Aeg
Ankeetküsitlus Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta	Põlvamaa elanikud	26.10 – 04.11.2016
Ankeetküsitlus Põlva linna loodava fitnessiklubi kohta	Põlvamaa elanikud	14.03 – 24.03.2016

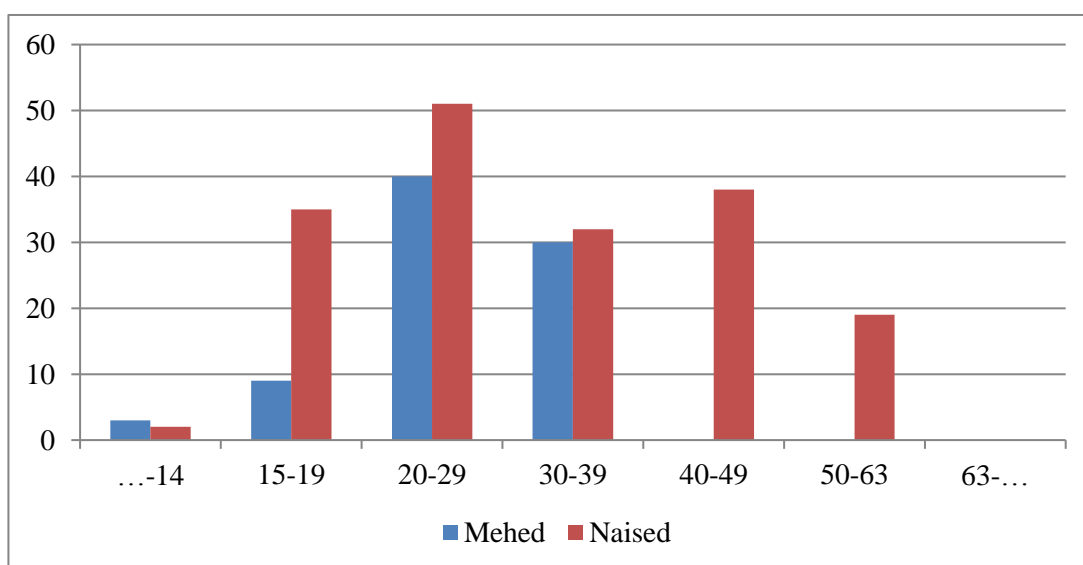
Allikas: autori koostatud

Ankeetküsitluse Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta koguti andmeid ajavahemikul 26.10 - 04.11.2016. Küsitlus koosnes 12 küsimusest (vt lisa 3). Antud küsitluse üldkogumi moodustasid Põlvamaal elavad inimesed, keda on kokku 01.01.2017 seisuga 28 507 (Rahvastikuregister, 2017). Nendest 259 inimest vastasid läbi viidud ankeetküsitlusele, mis moodustas selle küsitluse valimi. Küsitlus oli

koostatud Google Forms keskkonnas ning vastuste kogumiseks avaldati Facebookis, Põlvamaa elanike ühendavates gruppides Meie Põlva, Põlva Info ja Põlva kodanik. Kui antud küsitluse käigus saadud tulemused toetavad fitnessiklubi loomist Põlvamaale, siis kasutatakse järgnevalt väljatoodud küsitluse andmeid Põlvamaa elanike sportimiseeliste toetamiseks.

Ankeetküsitluse Põlva linna loodava fitnessiklubi kohta koguti andmeid ajavahemikul 14.03 – 24.03.16. Küsitlus koosnes 9 küsimusest (vt lisa 4). Antud küsitluse valimi moodustasid Põlvamaal elavad inimesed ning vastanuid oli kokku 238. Küsitlus oli koostatud Google Forms keskkonnas ning vastuste kogumiseks avaldati Facebookis, Põlvamaa elanike ühendavas grupis, Põlva kodanik.

Ankeetküsitluse Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta oli vastanuid kokku 259 (vt joonis 8). Vastanutest 177 (68%) moodustasid naisterahvad ning 82 (32%) olid vastanutest meesterahvad. Naiste arvukusest vastanute seas saab oletada, et Põlvamaa naised on aktiivsemad Facebooki külastajaid, kui seda on Põlvamaa mehed.

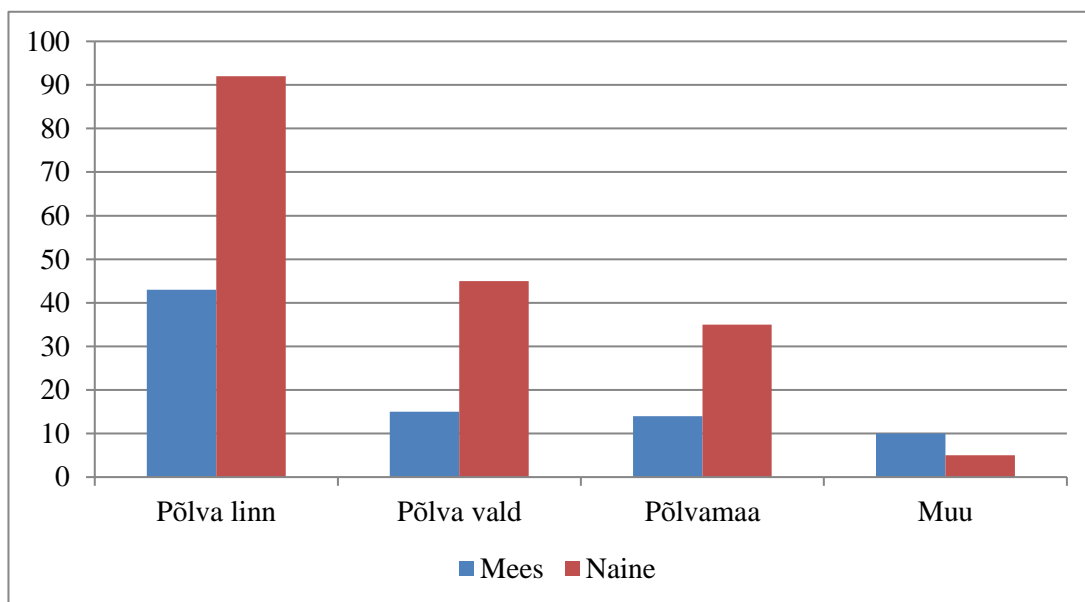

Joonis 8. Vastanute sooline ja vanuseline jagunemine (autori koostatud)

Kõige enam vastanuid oli vanusegrupis 20-29, kus naised olid 51 ning mehi 40 vastanut. Sealhulgas vanusegruppides 40-49 ning 50-63 koostasid kogu vastanute arvu naised.

rahvad. Vanusegruppis 63-... ei olnud aga ühtegi vastanut, mida võib põhjendada asjaolu, et küsitlus oli avaldatud Facebookis, mida kasutavad enam nooremad inimesed.

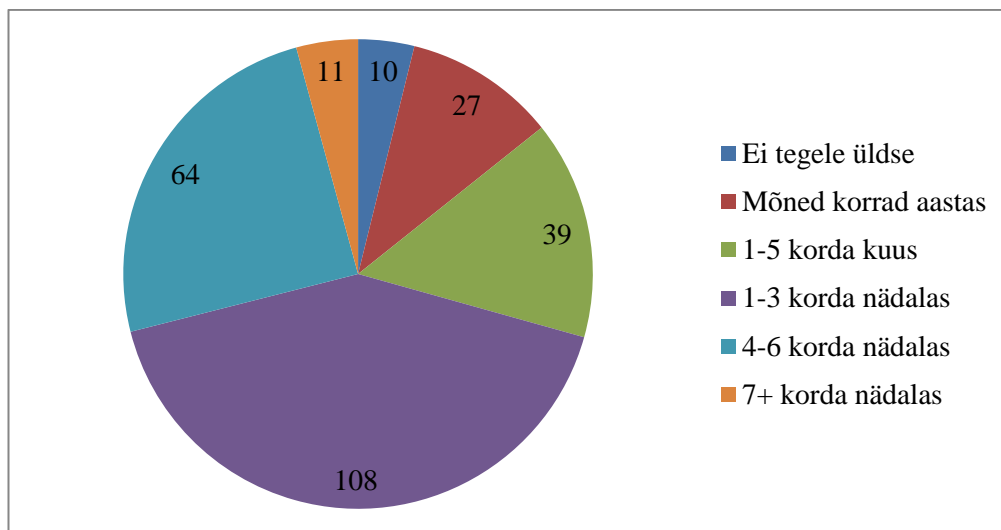
Joonis 9 toob välja vastanute elukoha erisused. Elukoha küsimuse valikvastusteks olid Põlva linn, Põlva vald, Põlvamaa ning Muu.

Joonis 9. Vastanute elukoht (autori koostatud)

Küsitlusele vastanuid oli kõige enam Põlva linnast, 135 vastajat märkisid selle oma elukohaks, mis ühtlasi moodustab 52% kõikidest vastajatest. Samas moodustasid Põlva linna elanikest 43 mehed ning 92 naised. Põlva linna piiridest väljaspool, kuid Põlva vallas elavaid inimesi oli 60, nendest 15 olid mehed ning 45 naised. Samas vastanuid Põlvamaalt, mis koondab kõiki Põlvamaa valdasid, väljaarvatud Põlva valda antud kontekstis, oli kokku 49. 15 inimest märkisid, et nende elukoht on Põlvamaalt väljaspool ning väljendasid seda valides vastusevariandi „Muu“.

Sportimisharjumuste ja -elistuste uurimist alustati Põlvamaa elanike sportimise sageduse välja selgitamisega (vt joonis 10). Vastusevariandid varieerusid sportimise sageduse puhul nii nädala, kuu kui ka aasta lõikes.

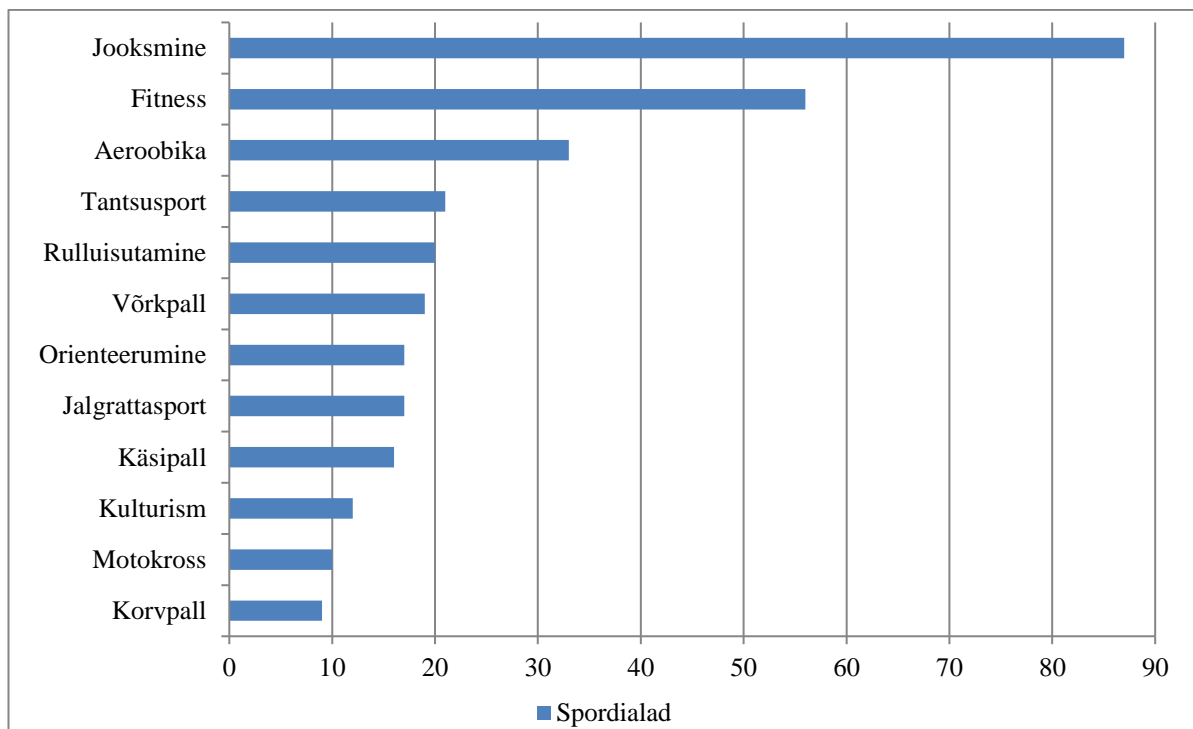

Joonis 10. Vastanute sportimise sagedus (autori koostatud)

Kõige enam vastajaid märkisid, et tegelevad spordiga 1-3 korda nädalas. Antud vastusevariandi valisid 108 inimest ning see moodustas 42% kõikide vastanute hulgast. 64 inimest märkisid, et nemad harrastavad sporti 4-6 korda nädalas, mis oli populaarseim vastus just 20-29 vanuses olevate meeste seas ning 15-19 aastaste naiste seas. Vastustest selgus, et Põlva linnas elavad inimesed tegelevad sportimisega kõige sagedamalt. Vastusevariantide kaks äärmust, „ei tegele üldse“ ja „7+korda nädalas“, said vastavalt 10 ja 11 inimese sportimise sagedust iseloomustavaks valikuks. Samas vastajad, kes märkisid, et ei tegele üldse spordiga olid ainult naisterahvad. Tulemustest selgub, et enamus vastajaid tegelevad spordiga mõned korrad nädalas ning Põlvamaa elanike sportimise sagedus võiks olla veelgi suurem. Selle saavutamiseks tuleks pakkuda inimeste rohkem ning paremaid sportimisvõimalusi.

Järgnevalt uuriti vastanute käest, et milliste spordialadega tegeletakse. Antud küsimuse vastusevariantideks oli loendatud hulganisti erinevad spordialad, kus vastajad said valida mitu vastusevarianti. Alljärgnev joonis 11 kajastab 12 kõige rohkem vastajaid kogunud vastusevarianti.

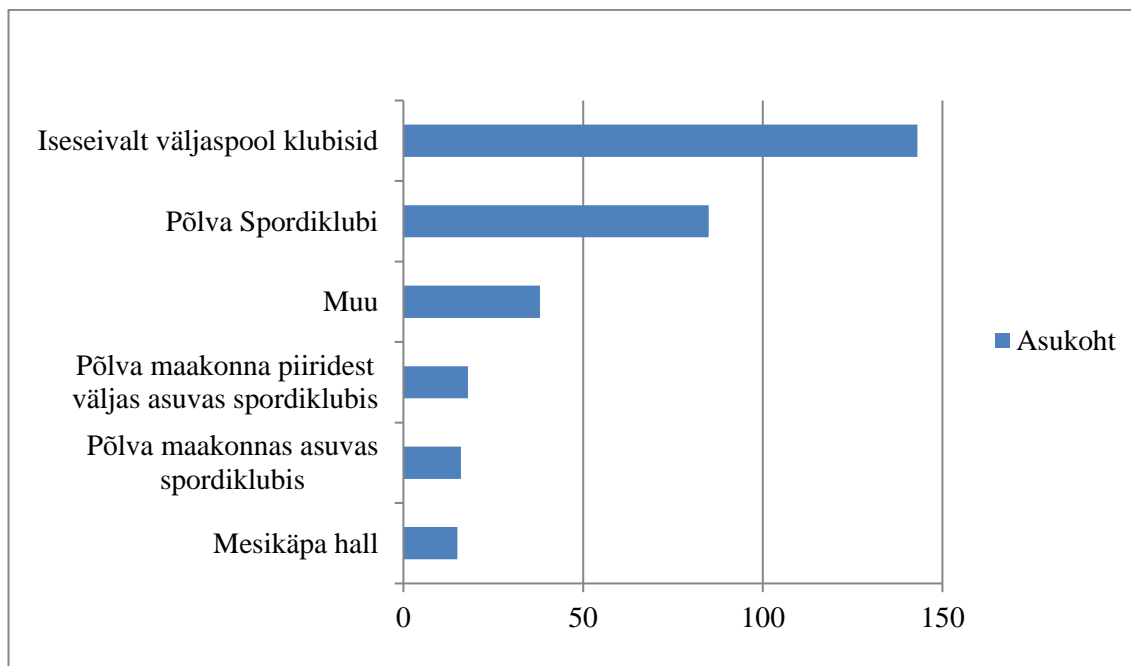

Joonis 11. Põlvamaal enim harrastatavad spordialad (autori koostatud)

Vastajate seas kõige enam tegeletakse jooksmisega, mida märkisid 87 vastajat. Jooksmise populaarsust võib kirjeldada asjaolu, et antud tegevuseks ei ole tarvis spetsiifilist varustust ja sõltuda sobilikust spordiehitist. Samuti märkisid vastajad, et tegeletakse ka fitnessiga, mis kogus 56 vastaja eelistuse. Fitnessi eelistust võib põhjendada, et antud spordialaga saavad tegeleda igas vanuses inimesed, võimaldades ise valida treeningkoorused ning ühtlasi on see spordiala kogunud inimeste seas väga palju populaarsust.

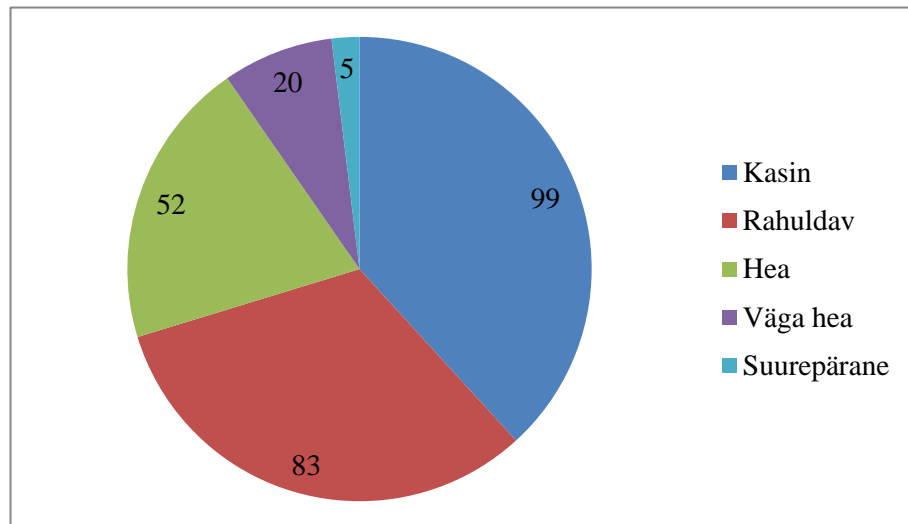
Järgnevalt uuriti inimeste käest treeningute toimumise asukohta (vt joonis 12) ning vastajad said märkida mitu treeningpaika. Antud küsimusega püütakse mõista, kas spordialad, millega inimesed tegelevad on seoses ka spordiehitistega ning kas treeningute läbi viimine sõltub ressurssidest.

Joonis 12. Vastanute treeningute toimumise asukoht (autori koostatud)

Jooniselt 12 on näha, et kõige enam viivad inimesed treeninguid läbi iseseisvalt väljaspool klubisid ning antud variandi märkis oma treeningute läbiviimiseks 143 vastajat. Nendest kõige enam treenivad iseseisvalt väljaspool klubisid 30-39 vanusegruppi kuuluvad mehed ning 20-29 vanusegruppi kuuluvad naised. Vastanute arvu poolest kujunes teiseks Põlva Spordiklubi, mille valis oma treeningute toimumise asukohaks 85 inimest. Põlva Spordiklubi on üks väheseid kohti Põlvamaal, kus ühes hoones on võimalik tegeleda mitme erineva spordialaga, nagu näiteks aeroobika, jõusaali kasutamine, maadlus, pallimängud ja ujumine. Samas 38 vastajat märkisid oma vastuseks variandi „Muu“. Antud vastusevariandi puhul võib oletada, et inimesed rendivad grupi peale saale ning viivad seal ühiselt treeninguid läbi. Saalide rentimine võib olla mõjutatud asjaolust, et eelistatud spordialade harrastamise võimalused valdades puuduvad. 18 inimest märkisid, et nende treeningud toimuvad Põlva maakonna piiridest väljas asuvas spordiklubis. Selle vastusevariandi märkinud inimeste puhul saab järeldada, et nende meelepäraste treeninguid ei ole võimalik Põlvamaa vallas läbi viia ning sel põhjusel minnakse teistesse maakondadesse oma treeninguid ellu viima.

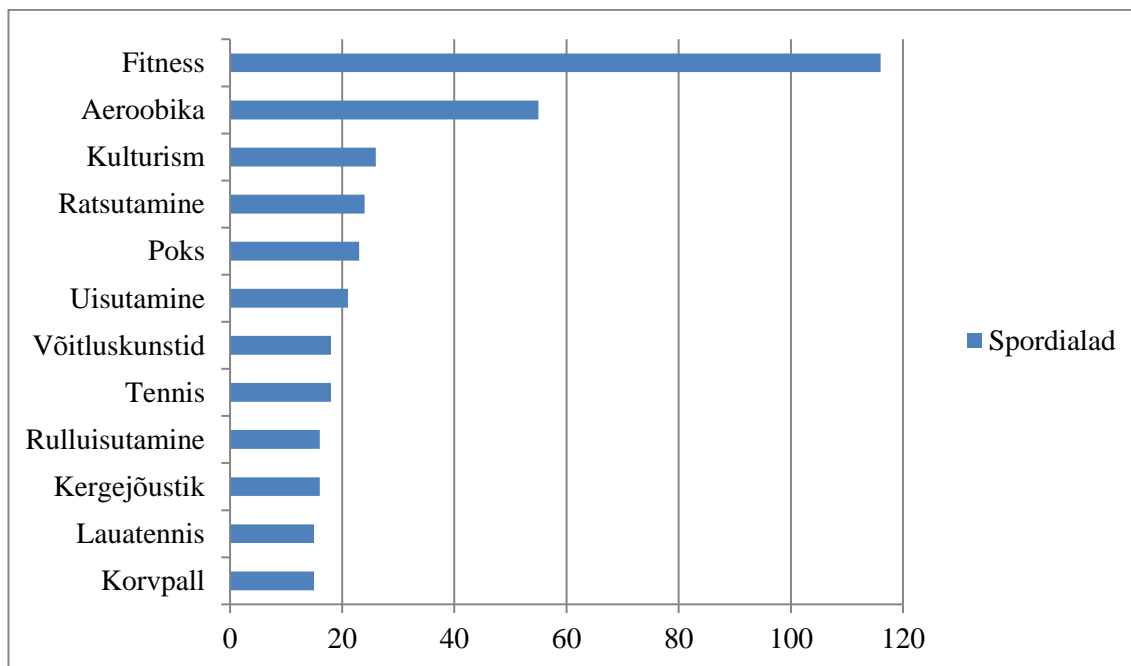
Samuti uuriti vastanute käest ka nende üldist hinnangut Põlvas olevate sportimisvõimaluste suhtes (vt joonis 13). Seda just eesmärgil, et mõista kas inimesed on rahul neile pakutavate sportimisvõimalustega või mitte.

Joonis 13. Vastanute hinnang Põlva linna sportimisvõimaluste suhtes (autori koostatud)

Kõige enam vastajaid peavad Põlva linna sportimisvõimalusi kasinaks. Põlva linna sportimisvõimalusi hindas kasinaks 99 inimest, mida väljendasid kõige rohkem 20-29 vanusegruppi kuuluvad mehed ja naised. Samuti leidsid 83 inimest, et sportimisvõimalused on Põlva linnas rahuldavad. Kõigest viis inimest märkisid, et sportimisvõimalused on suurepärased.

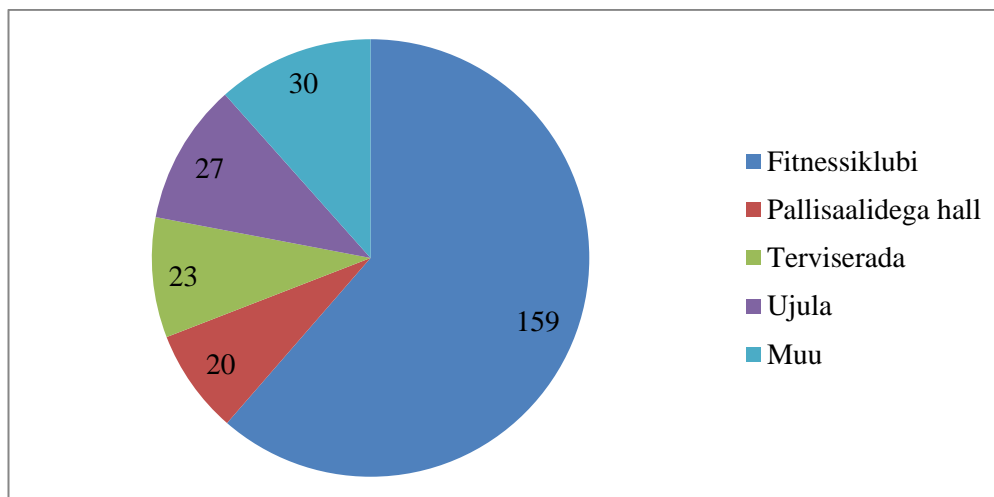
Järgnevalt uuriti Põlvamaa elanike käest, et millistest spordialade harrastamise võimalustest tuntakse kõige enam puudust (vt joonis 14). Vastustevariantideks oli 32 erinevat spordiala, mille vahel oli võimalus inimestel valida. Alljärgnev joonis kajastab 12 kõige rohkem vastajaid kogunud vastusevarianti. Antud küsimus esitati eesmärgiga, mõista inimeste sportimisvõimaluste eelistusi ning leidmaks need spordialad, mille harrastamine tooks kaasa inimeste seas rahulolu.

Joonis 14. Vastanute spordialade harrastamise eelistused (autori koostatud)

Vastustest selgus, et kõige enam tuntakse puudust fitnessiga tegelemise võimalusest ning antud vastuse märkis 116 inimest. Samuti märkisid 55 inimest, et tunnevad kõige enam puudust just aeroobika treeningutest ning 26 inimest tunnevad puudust kulturismiga tegelemisest. Fitness, aeroobika ning kulturism on Põlvamaa elanike seas enim puudust tuntavad spordialad, nende spordialade harrastamise võimalus tooks kaasa Põlvamaa elanike seas suurema rahulolu. Samas kajastus Joonisel 11, et Põlvamaa inimesed juba tegelevad aktiivselt nende spordialadega. Selle tagajärjel saab oletada, et nende treeningud toimuvad Põlvamaa piiridest väljas asuvas spordiklubis või renditakse gruppidega saale ja viiakse seal ühiselt treeninguid läbi. Samuti saab järeldada, et nende spordialadega tegelemiseks läheb tarvis sobilikke ressursse. Fitnessi, aeroobika ja kulturismiga edukaks tegelemiseks oleks tarvis spetsiifilist inventari ning ruume.

Peale puudust tuntavate spordialade küsitlemist, uuriti Põlvamaa elanike käest, et millist spordiehitist oleks nende arvates Põlvamaale kõige enam tarvis (vt joonis 15). Esitatud küsimuse juures oli vastanutele vastusevariantideks „fitnessiklubi“, „pallisaalidega hall“, „terviserada“, „ujula“ ning „muu“.

Joonis 15. Vastanute eelistus vajamineva spordiehitise suhtes (autori koostatud)

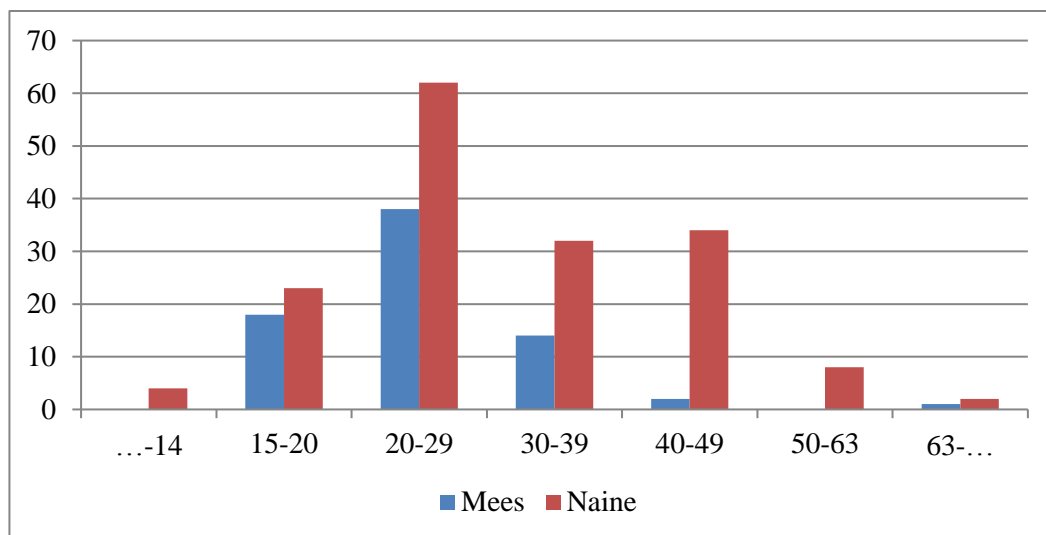
Joonisel 15 kajastuvates tulemustes on näha, et kõige suurem nõudlus on fitnessiklubi vastu. 159 inimest valisid selle vastusevariandi ning see moodustas 61% kõikidest vastustest. Kõige enam soovisid fitnessiklubi 20-29 vanuses olevad Põlva linnas elavad mehed ja naised. Teiste vastusevariantide puhul jaotusid hääled võrdlemisi ühtlaselt, kus välja saab tuua veel, et 40-49 ja 50-63 vanuses olevad vastajad soovisid kõige enam ujulat ja terviserada. Samuti toodi vastusevariandi „Muu“ puhul välja, et Põlva linnas olev ujula vajaks arendamist nii treppide, liumägede kui ka mullivannide näol. Ühtlasi toodi välja, et terviseradasid võiks olla rohkem ning need võiksid olla valgustatud.

Ankeetküsitluse Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta tulemustest saab välja tuua, et Põlvamaa inimesed tegelevad spordiga aktiivselt, kuid nende sportimise sagedust saaks veel tõsta. Samuti kajastus tulemustest, et inimesed tunnevad huvi oma maakonna sportimisvõimaluste parandamisest ning kõige enam soovitakse Põlvamaal tegeleda fitnessi, aeroobika kui ka kuluturismiga. Ühtlasi väljendus, et Põlvamaa elanikud sooviksid Põlvamaale kõige enam fitnessiklubi, kus oleks võimalik nende spordialade harrastamisega tegeleda.

Küsitluse Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise tulemustele toetudes, saab välja tuua 2016 aasta märtsis läbi viidud ankeetküsitluse Põlva linna loodava fitnessiklubi tähtsamad tulemused. Antud küsitluses uuriti Põlva inimeste huvi ning eelistusi Põlva

linna loodava fitnessklubi suhtes. Küsitluses oli vastanuid 238 ning valimiks Põlvamaa elanikud.

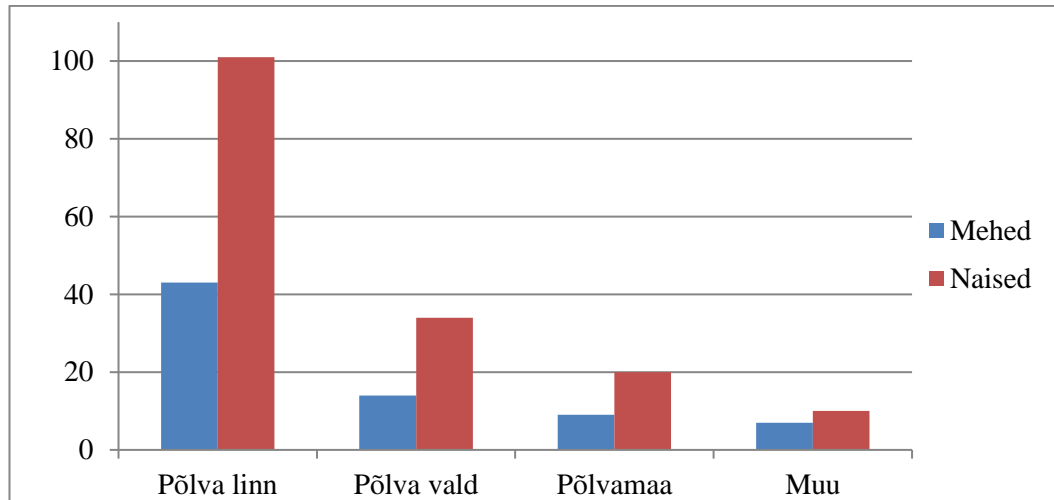
Joonis 16 väljendab ankeetküsitluse Põlva linna loodava fitnessklubi vastanute soolist ning vanuselist jagunemist. Vastajateks olid 165 (69%) naisterahvast ning 73 (31%) meesterahvast.

Joonis 16. Vastanute sooline ja vanuseline jagunemine (autori koostatud)

Enim vastanuid oli vanusegrupis 20-29 ning seda nii meeste kui naiste lõikes. Selles vanusegrupis täitis küsitluse 62 naist ning 38 meest. Kõige vähem vastanuid oli kahes vanusegruppide äärmustes, „...-14“ ning „63-...“. Antud olukorda võib põhjendada, et küsitlus oli esitatud Facebookis, siis vanusegrupis kuni 14 eluaastased lapsed ei kasuta aktiivselt antud sotsiaalmeedia kanalit ning vanusegrupi 63 ning vanemas elueas inimesed, ei ole samuti aktiivsed Facebookis.

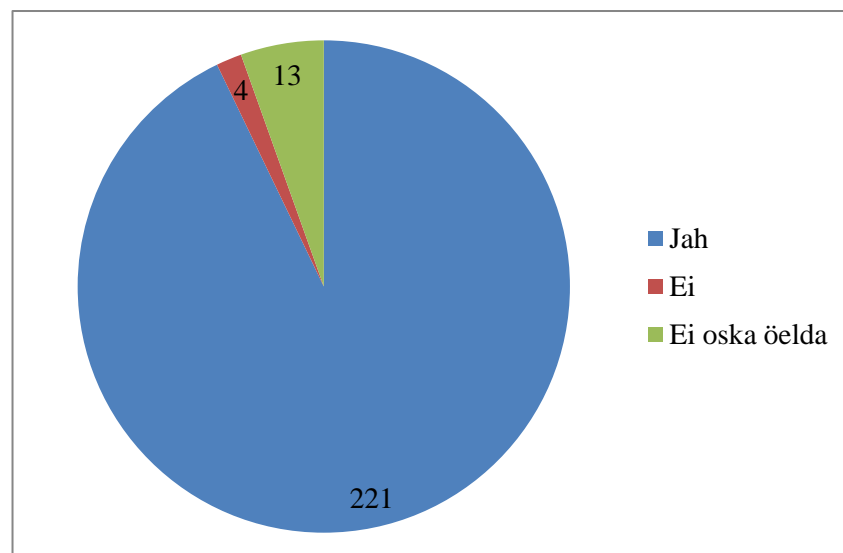
Järgnevalt uuriti vastajate elukohta (vt joonis 17). Vastusevariantideks olid Põlva linn, Põlva vald, Põlvamaa ning muu.

Joonis 17. Vastanute elukoht (autori koostatud)

Kõige enam täitsid küsitluse Põlva linna elanikud, kus 144 inimest märkisid Põlva linna oma elukohaks. Nendest 43 olid mehed ning 101 naised. Populaarsuselt teiseks vastajate elukohaks kujunes 48 inimesega Põlva vald, kus 34 vastajat olid naised ning 14 mehed.

Järgnevalt tuuakse välja tulemused küsimusele, kas inimesed tunnevad vajadust Põlva linnas uue fitnessiklubi vastu, kus oleks võimalik kasutada jõusaali ning osaleda rühmatreeningutes (vt joonis 18). Antud küsimusele oli vastusevariantideks jah, ei või ei oska öelda.

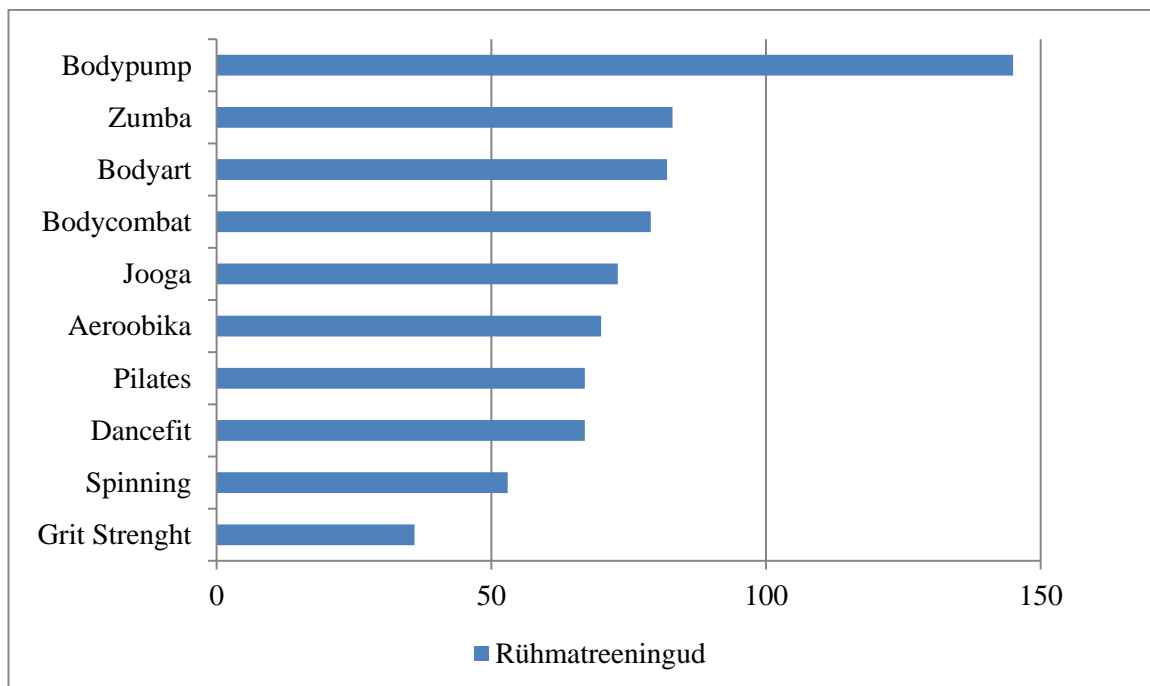

Joonis 18. Vastanute vajadus fitnessiklubi vastu (autori koostatud)

Vastustest selgub, et inimesed soovivad Põlva linna uut fitnessiklubi. 221 inimest märkisid, et fitnessiklubi on vajalik, mis ühtlasi moodustab 93% kõikidest vastustest. Neli vastanut, mis moodustas 2% kõigi vastanute hulgast, arvasid, et fitnessiklubi ei ole vaja ning ühtlasi vastasid negatiivselt ainult mehed. 13 inimest ei osanud uue fitnessiklubi suhtes seisukohta võtta ning nende osakaal kõigi vastanute hulgas oli 5%. Antud tulemustest on näha, et Põlvamaa elanikel on suur nõudlus uue fitnessiklubi vastu. Samuti saab järeldada, et uue fitnessiklubi loomine täidaks Põlvamaa elanike sportimisvõimaluste ootusi, tooks omakorda kaasa ka suurema rahulolu antud maakonnas olevate sportimisvõimaluste suhtes ning suurendaks spordi harrastamise sagedust.

Seoses rahuloluteooria nimega ootuse ja tegelikkuse teooria, uuriti järgnevalt inimeste rühmatreeningute eelistusi (vt joonis 19). Antud vastusevariandid oli toodud rühmatreeningute ülesehitustest tulenevalt ning vastajad said märkida mitu eelistatumat rühmatreeningut. Vastupidavuse treeningute iseloomustamiseks toodi vastusevariantideks – *spinning* ja *bodycombat* rühmatreeningud, jõutreeninguid iseloomustavad – *grit strenght* ja *bodypump* rühmatreeningud, liikuvuse ja painduvuse parandamiseks mõeldud rühmatreeninguid iseloomustavad – *bodyart*, jooga ja pilates ning tantsulisemate rühmatreeningute vastusevariantideks on aeroobika, *dancefit* ja *zumba*.

Joonis 19. Vastanute eelistatumad rühmatreeningud (autori koostatud)

Vastanute enim eelistatud rühmatreening on jõutreening *bodypump*, mille valis oma eelistuseks 145 inimest, ühtlasi moodustas see rühmatreening 64% kõigi vastanute eelistuste hulgast. *Bodypump* rühmatreeningu populaarsusest saab järeldada, et Põlvamaa inimesed sooviksid kõige enam arendada lihaste vastupidavust ja tugevust. Kõige enam eelistatum tantsuline rühmatreening on vastajate seas *zumba*, mida märkis 83 inimest. Enim vastuseid kogunud, 82 inimese poolt märgitud, liikuvuse ja painduvuse parandamiseks mõeldud rühmatreening on *bodyart* ning kõige populaarsemaks vastupidavuse rühmatreeninguks kujunes 79 inimese poolt märgituna *bodycombat*.

Küsitluste tulemustest kajastub, et Põlvamaa inimesed harrastavad mitmeid erinevaid spordialasid, kuid nende spordiharrastamise sagedust saaks veel suurendada. Samuti on spordialade harrastamise asukohad erinevad ning asukohad sõltuvad suuresti olemasolevatest ressurssidest ja võimalustest.

2.3. Järeldused ja ettepanekud analüüsist saadud sisendite alusel

Läbi viidud küsitluste vastused kogunesid suuresti täiskasvanueas olevatelt Põlvamaa elanikelt, mis aitab mõista selles vanuses inimeste sportimisharjumusi ja -eelistusi. Põlvamaa elanike seas läbi viidud Põlvamaa sporditeenuste turu-uuringust selgus, et enamus Põlvamaa elanikke tegelevad spordiga mõned korrad nädalas ning on kehaliselt aktiivsed. Enam kui pooled vastanutest märkisid, et tegelevad sportimisega mõned korrad nädalas ning kõige sagedamalt harrastavad sporti Põlva linna elanikud. Põlva linnas olevaid sportimisvõimalusi hinnati pigem kasinateks, mida väljendasid 99 küsitlusele vastanud inimest. Antud tulemustest saab järeldada, et Põlva linna sportimisvõimalused ei vasta suurema osa Põlvamaa elanike ootustele. Elanike rahulolu suurendamiseks sportimisvõimaluste suhtes, tuleks arendada olemasolevaid ning luua uusi sportimisvõimalusi. Arenduste puhul tuleks spordiehitisi kaasajastada ja pakkuda inimestele uudset spordiinventari. Uute sportimisvõimaluste loomisel tuleks lähtuda Põlvamaa elanike eelistustest, et Põlvamaal oleksid võimalused harrastada enim puudust tuntavaid spordialasid.

Harrastavate spordialade seast kujunesid kõige populaarsemateks jooksmine, fitness ning aeroobika. Samas jooksmine oli kõige populaarsem tegeletav spordiala, mida kinnitab ka asjaolu, et kõige rohkem viiakse treeninguid läbi iseseisvalt väljaspool klubisid. Ühtlasi saab jooksmise populaarsust selgitada asjaoludest, et antud spordiala meeldib inimestele, selle spordiala harrastamiseks ei ole vaja spetsiifilist varustust ning sõltuda spordiehitiste olemasolust.

Põlvamaa elanike seas kõige enam puudust tuntavateks spordialadeks kujunesid fitness, aeroobika ning kulturism, mida väljendasid ligi 200 inimest. Eelnevalt välja toodud enim harrastavate spordialade hulgas oli nii fitness kui ka aeroobika. Selle tagajärjel saab oletada, et fitnessi, aeroobikaga ja kulturismiga tegelevad inimesed viivad oma treeninguid läbi nii grupiga renditud saalides kui ka teistes maakondades olevates fitnessklubides. Fitnessi, aeroobika ja kulturismi spordialade ülesehitus ja vajaminev inventar sarnanevad suuresti ning antud spordialade sportimisvõimalustes tundub olevat

Põlvamaal kõige suuremad puudused. Samuti väljendasid Põlvamaa elanikud, et sooviksid Põlva maakonda kõige enam fitnessiklubi, kus oleks võimalus kasutada jõusaali ning osaleda mitmetes erinevates rühmatreeningutes. Vanemas eas olevad Põlvamaa elanikud väljendasid, et soovivad pigem terviserada ning ujulat. Samuti toodi välja, et olemasolevad terviserajad võiksid olla valgustatud ning Põlva linnas olev ujula vajaks kaasajastamist ning arendamist. Ühtlasi tooks kaasa Põlvamaa inimeste sportimisvõimaluste ootuste täitmine nende suurema rahulolu ning spordi harrastamise sageduse suurenemise.

Põlvamaa elanike eelistatumateks rühmatreeninguteks kujunesid jõutreening *bodypump*, tantsuline rühmatreening *zumba*, liikuvust ja painduvust parandav rühmatreening *bodyart* ning vastupidavustreening *bodycombat*. Need rühmatreeningud erinevad ülesehituselt ning rahuldavad kõikide Põlvamaa elanike rühmatreeningute soovid.

Uuringust selgus, et Põlvamaa sportimisvõimalused vajavad täiendamist ning olemasolevate võimaluste arendamist. Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamiseks toob autor välja mõningad ettepanekud:

- terviserajad kõikidesse Põlvamaa valdadesse. Ligi pooltes Põlvamaa valdades puuduvad terviserajad, mida oleks tarvis rajada ning tihedamalt asustatud valdades, kus elanike arv on suurem, pakkuda inimestele valgustatud terviseradasid. Küsitluste tulemustes kajastus, et vanemas eas Põlvamaa elanikud väljendasid kõige suuremat nõudlust terviseradade vastu ning ühtlasi tõstaksid terviserajad elanikkonna sportimise sagedust, kuna seda saavad kasutada igas vanuses inimesed. Terviseradadel on võimalik harrastada mitmeid spordialasid, nagu näiteks jalgrattasport, jooksmine, kepikõnd, tervisekõnd ning talviti ka suusatamine;
- kaasajastada Põlva linnas olev ujula. Küsitluse käigus saadud tulemustes kajastus, et Põlva Spordiklubis olev ujula vajab kaasajastamist ning arendamist. Peamiselt toodi välja, et vanemas eas ujumise harrastajatele oleks tarvis basseini sisenemiseks treppe, lastele võiks pakkuda atraktsioone, nagu näiteks liumäed või –torud ning samuti võiksid olla ka mullivannid. Nende arenduste lisamine tooks ujumise harrastajaid juurde ning ühtlasi rahuldaks ka inimeste spaa külastamise soove. Samuti kajastus

teoreetilistes allikates, et ujulate olemasolu tõstab inimeste seas sportimist ning laste sportimisel on ujulad väga tähtsal kohal;

- rajada Põlva linna kompaktne fitnessklubi. Maakonnalinna Põlvasse rajada ühtne fitnessklubi, kus inimestel on võimalik kasutada jõusaali, osaleda erinevates rühmatreeningutes, kasutada personaaltreeneri teenust ning kasutada ka toitumisalast nõustamist. Samuti saaks pakkuda ka vanemas eas olevatele inimestele treeninguid, mis parandaks nende tervist ning elujõudu. Fitnessklubi täidaks ühtlasi küsitlusest avaldunud Põlvamaa elanikkonna sportimiseelistused ning tooks kaasa spordi harrastamise suurenemise. Samuti väljendus teoreetilises allikates, et inimesed, kes elavad piirkonnas, kus on võimalus kasutada fitnessklubi on füüsiliselt aktiivsemad ja väljendavad suuremalt rahulolu oma eluga;
- inimestele pakkuda rühmatreeninguid kõigis Põlvamaa valdades. Rühmatreeningud on kujunenud väga populaarseks treeningute läbiviimise võimaluseks, kus kogu treeningut juhendab professionaalne treener. Küsitluse vastusest avaldusid Põlvamaa elanike eelistatumad rühmatreeningud, mida inimestele pakkudes suureneks nende rahulolu ja sportimise sagedus. Ühtlasi vähendaks see inimeste spordi harrastamise läbi viimist grupiga renditud saalides ning Põlva maakonna piiridest väljas asuvates spordiklubides. Rühmatreeninguid võiks pakkuda igas Põlvamaa vallas, kuid nende treeningute rohkus ning programm sõltuks juba valdade elanike osalemise aktiivsusest;
- korraldada info- ja spordipäevi kõigis Põlvamaa valdades. Põlvamaa valdades korraldada elanikele suunatud spordi kohta informatsiooni jagamise päevi, kus ühtlasi toimuksid ka ühised rühmatreeningud. Antud ürituste raames saaks inimesi informeerida sportimise ja tervisliku toitumise tähtsusest, tutvustada erinevaid spordialasid ning tekitada huvi sportimise vastu. Info-ja spordipäevad oleksid eriti efektiivsed just väiksemates valdades, kus sporti harrastatakse vähem ning sportimisvõimalused on kehvemad. Info-ja spordipäevade läbiviimisega saab inimestele tekitada spordi vastu suuremat huvi, mis tooks kaasa spordi harrastamise sageduse suurenemise. Ühtlasi tooks spordi sagedasem harrastamine kaasa ka tervema elanikkonna ning suurendaks inimeste huvi spordiklubidega liitumiseks ja uute spordiklubi loomiseks.

Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta tehtud ettepanekud on tuletatud Põlvamaa elanike seas läbi viidud küsitluste tulemustest, Põlvamaa sportimisvõimaluste hetkeolukorra analüüsist ning teoreetilistele allikatele tuginedes. Ettepanekud aitavad parandada Põlvamaa sportimisvõimalusi, mis omakorda toob kaasa sportimise laienemise ning elanikkonna liikumisharrastuse suurenemise.

KOKKUVÕTE

Inimeste kehaline aktiivsus on suuresti seotud vastava infrastruktuuri ja sportimisvõimaluste olemasoluga ning ühtlasi võib pidada kehalist aktiivsust ka tervisliku elustiili üheks tähtsamaiks faktoriks ja inimese elukvaliteedi kujundajaks. Erinevate spordialade harrastamine nõuab aga erinevaid ehitisi ning inventari. Põlvamaa sportimisvõimaluste arendamiseks ning spordikorralduse efektiivsemaks muutmiseks, tuleb mõista elanike sportimise eelistusi ning analüüsida sportimisvõimaluste hetkeolukorda.

Lõputöö eesmärgiks oli selgitada välja Põlvamaa elanike sportimise eelistused ning tuua välja ettepanekud sportimisvõimaluste parandamiseks.

Uurimisülesannete täitmiseks analüüsis autor mitmeid teadusartikleid ning raamatuid, teostas Eesti Spordiregistri andmetele tuginedes Põlvamaa sportimisvõimaluste hetkeolukorra analüüsi ning viis Põlvamaa elanike seas läbi Põlvamaa sporditeenuste turu-uuringu.

Lõputöö esimeses peatükis, mis omakorda on jaotunud kolmeks alapeatükiks, räägitakse esmalt konkurentsist ning seda mõjutavatest teguritest, seejärel turu nõudlusest ja pakkumisest ning tuuakse välja turul olevad traditsioonilised konkurentsi tüübid. Samuti kirjeldatakse huvigrupi teooriat ning huvigruppidega tegelemise kasulikkusest ettevõtte tegutsemisel. Käsitletakse ka ressursisõltuvuse teooriat, kus selgitatakse vastastikku sõltuvust ning sõltuvuse vähendamise võimalusi. Kirjeldatakse kliendirahulolu ja –lojaalsust ning selgitatakse ootuse ja tegelikkuse teooriat. Leitakse, kuidas mõjutab spordi infrastruktuur spordis osalemist.

Lõputöö teises peatükis viidi läbi Põlvamaa sporditeenuste turu-uuring. Esmalt analüüsiti Põlvamaa sportimisvõimaluste ning spordiklubide hetkeolukorda. Sealt leiti, et sportimisvõimalused on valdade lõikes erinevad ning kõige rohkem võimalusi on

Põlva vallas, mis on Põlvamaa suurima rahvaarvuga vald. Registreeritud spordiklubisid oli kõige enam Põlva vallas ning Mikitamäe ja Valgjärve vallas need sootuks puudusid. Samuti leiti, et kõige rohkem spordiehitisi ühe elanike kohta on Värskas vallas ning kõige vähem on Kanepi vallas. Seejärel viidi Põlvamaa elanike seas läbi ankeetküsitlused, millega leiti Põlvamaa elanike sportimisharjumused ning nende eelistused sportimisvõimaluste avardamise kohta. Tulemustest selgus, et Põlvamaa elanikud harrastavad sporti sagedalt. Eelistatunamiteks spordialadeks kujunesid fitness, aeroobika ja kulturism ning kõige enam soovitakse Põlvamaale uut fitnessiklubi. Vastanute üldine hinnang Põlvamaa sportimisvõimalustele kujunes peamiselt kasinaks. Samuti uuriti ankeetküsitlusega Põlvamaa elanike huvi, Põlva linna loodava fitnessiklubi suhtes. Antud küsitluse tulemustest selgus, et Põlva linna oleks väga vaja uut fitnessiklubi, kus saaks kasutada jõusaali ning osaleda rühmatreeningutes. Samuti leiti, et kõige enam pakuvad vastajatele huvi *bodypump*, *zumba*, *bodyart* ning *bodycombat* rühmatreeningud.

Lõputöö lõpus toodi välja autoripoolsed ettepanekud Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamiseks. Autori ettepanekud olid järgmised:

- terviserajad kõikidesse Põlvamaa valdadesse;
- kaasajastada Põlva linnas olev ujula;
- rajada Põlva linna fitnessiklubi;
- inimestele pakkuda rühmatreeninguid kõigis Põlvamaa valdades;
- korraldada info-ja spordipäevi kõigis Põlvamaa valdades.

Kokkuvõttes saab välja tuua, et Põlvamaal võiks olla rohkem sportimisvõimalusi ning sportimise sagedust saaks inimeste seas suurendada, pakkudes neile eelistatud spordialadega harrastamise võimalusi. Autori poolt välja toodud Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise ettepanekud, tooksid kaasa Põlvamaa elanike aktiivsema osalemise spordis ning ühtlasi tervema elanikkonna. Omaltpoolt loodab autor, et samalaadseid uuringuid viiakse läbi ka Eesti teistes maakondades ning selle tulemusena paranevad pikkamisi kogu Eestis pakutavate sportimisvõimaluste turg.

VIIDATUD ALLIKAD

- Butler, D. (2006). *Enterprise planning and development: small business start-up, survival and development*. Amsterdam: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Bowen, J.T., & Chen, S.L. (2001). The relationship between customer loyalty and customer satisfaction. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13, 213-217. doi: 10.1108/09596110110395893
- Cartwright, R. (2003). *Customer relationships*. Oxford: Capstone Publishing.
- Cattani, G., Porac, J.F., & Thomas, H. (2017). Categories and competition. *Strategic Management Journal*, 38, 64-92. doi: 10.1002/smj.2591
- Chan, E.Y. (2015). Attractiveness of options moderates the effect of choice overload. *International Journal of Research in Marketing*, 32, 425-427. doi: 10.1016/j.ijresmar.2015.04.001
- Davis, G. F., & Cobb, J. A (2010). Resource dependence theory: Past and future. *Research in the Sociology of Organizations*, 28, 21-42. Retrieved from http://webuser.bus.umich.edu/gfdavis/Papers/davis_cobb_09_RSO.pdf
- Downward, P., Lera-Lòpez, F., & Rasciute, S. (2014). The correlates of sports participation in Europe. *European Journal of Sport Science*, 14, 592-602. doi: 10.1080/17461391.2014.880191
- Duffy, D. L. (2003). Internal and external factors which affect customer loyalty. *Journal of Consumer Marketing*, 20, 480-485. Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.utlib.ut.ee/doi/pdfplus/10.1108/07363760310489715>

- Eesti Spordiregister. (2017). *Spordiklubid ja -koolid – Põlvamaa* [andmebaas]. Loetud aadressil <https://www.spordiregister.ee/?maakond=9>
- Eesti Spordiregister. (2016). *Spordiehitised – Põlvamaa* [andmebaas]. Loetud aadressil <https://www.spordiregister.ee/ehitised.php?maakond=9>
- Ehitusseadus. (2002). *Riigi Teataja I*, 47, 297 Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072013008>
- Encinas-Ferrer, C. (2014). Oligopsony-oligopoly: The perfect imperfect competition. *Nova scientia*, 6, 346-362. Retrieved from <http://ezproxy.utlib.ut.ee/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edssci&AN=edssci.S2007.07052014000100019&site=eds-live>
- Freeman, R.E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman.
- Gal, M.S. (2003) *Competition policy for small market economies*. Cambridge: Harvard University Press.
- Hall, M.H., Andrukow, A., Barr, C., Brock, K., de Wit, M., & Emubuldeniya, D. (2003). *The capacity to serve: A qualitative study of the challenges facing Canada's nonprofit and voluntary organizations*. Toronto: Canadian Centre for Philanthropy.
- Hallmann, K., Wicker, P., Breuer, C., & Schüttoff, U. (2011). Interdependency of sport supply and sport demand in German metropolitan and medium-sized municipalities –findings from multi-level analyses. *European Journal for Sport and Society*, 8, 65-84. Retrieved from <http://dx.doi.org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/16138171.2011.11687870>
- Harrison, J.S., & Bosse, D.A. (2013). How much is too much? The limits to generous treatment of stakeholders. *Business Horizons*, 56, 313-322. doi: 10.1016/j.bushor.2013.01.014

- Harrison, J.S., Bosse, D.A., & Phillips, R.A. (2010). Managing for stakeholders, stakeholder utility functions and competitive advantage. *Strategic Management Journal*, 31, 58-74. doi: 10.1002/smj.801
- Hill, B., & Green, B.C. (2012). Repeat participation as a function of program attractiveness, socializing opportunities, loyalty and the sportscape across three sport facility contexts. *Sport Management Review*, 15, 485-499. doi: 10.1016/j.smr.2012.03.006
- Hillman, A.J., Withers, M.C., & Collins, B.J. (2009). Resource dependence theory: A review. *Journal of Management*, 35, 1404-1427. Retrieved from <http://journals.sagepub.com.ezproxy.utlib.ut.ee/doi/abs/10.1177/0149206309343469>
- Hilletoft, P. (2011). Demand-supply chain management: Industrial survival recipe of new decade. *Industrial Management and Data Systems*, 111, 184-211. doi: 10.1108/02635571111115137
- Homburg, C., Koschate, N., & Hoyer, W.D. (2005). Do satisfied customers really pay more? a study of the relationship between customer satisfaction and willingness to pay. *Journal of Marketing*, 69, 85-96. doi: 10.1509/jmkg.69.2.84.60760
- Huang, H., & Humphreys, B.R. (2012). Sports participation and happiness: Evidence from US microdata. *Journal of Economic Psychology*, 33, 776-793. doi: 10.1016/j.joep.2012.02.007
- Kotler, P. (2000). *Marketing management*. Upper Saddle River (N.J.) : Prentice Hall.
- Kibbeling, M., van der Bij, H., & van Weele, A. (2013). Market orientation and innovativeness in supply chains: Supplier's impact on customer satisfaction. *Journal of Product Innovation Management*, 30, 500-515. Retrieved from <http://ezproxy.utlib.ut.ee/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edswsc&AN=000318176000008&site=eds-live>
- Leimann, J., Skärvad, P.H., & Teder, J. (2003). *Strateegiline juhtimine*. Tallinn: Külim.

- Niclasen, B., Petzold, M., & Schnohr, C.W. (2012) The association between high recreational physical activity and physical activity as a part of daily living in adolescents and availability of local indoor sports facilities and sports clubs. *Scandinavian Journal of Public Health, 40*, 614-620.
doi: 10.1177/1403494812459815
- Oliver, R.L. (1980). A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions. *Journal of Marketing Research, 17*,460-469. Retrieved from <http://ezproxy.utlib.ut.ee/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=5002174&site=eds-live>
- Oliver, R.L. (1999). Whence consumer loyalty? *Journal of Marketing, 63*, 33-44.
doi: 10.2307/1252099
- Pfeffer, J. (1976). Beyond management and the worker: The institutional function of management. *Academy of Management Review, 1*, 36-46. doi: 10.2307/257485
- Pfeffer, J., & Salancik, G.B. (1978). *The external control of organizations*. New York: Harper and Row.
- Rahvastikuregister. (2017). *Elanike arv kohalikes omavalitsustes aastate lõikes alates 2009. aastast* [andmebaas]. Loetud aadressil https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Rahvastiku-statistika/eesti_elanike_arv_kov_01.01.2017.pdf
- Rampersad, H. (2001). 72 Painful questions about your customer satisfaction. *TQM Magazine, 13*, 341-347. doi: 10.1108/09544780110401907
- Reimers, A.K., Wagner, M., Alvanides, S., Steinmayr, A., Reiner, M., Schmidt, S., & Woll, A. (2014). Proximity to sports facilities and sports participation for adolescents in Germany. *Plos One, 9*, 1-7. doi: 10.1371/journal.pone.0093059

- Schiele, H., Ellis, S.C., Eßig, M., Henke, J.W., & Kull, T.J. (2015). Managing supplier satisfaction : Social capital and resource dependence frameworks. *Australasian Marketing Journal*, 23, 132-138. doi: 10.1016/j.ausmj.2015.04.008
- Shankar, S. (2014). Market structure and pricing decisions – an overview. Retrieved from <http://www.managementguru.net/market-structure/>
- Sloman, J., Hinde, K., & Garratt, D. (2011). *Economics for business 5th edition*. Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- Sloman, J., & Wride, A. (2009). *Economics 7th edition*. Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- So, Y.L., Warner, S., Dixon, M., Berg, B., Chiyoung, K., & Newhouse-Bailey, M. (2011). Sport participation across national contexts: A multilevel investigation of individual and systemic influences on adult sport participation. *European Sport Management Quarterly*, 11, 197-224. doi: 10.1080/16184742.2011.579993
- Wicker, P., & Breuer, C. (2011). Scarcity of resources in German non-profit sport clubs. *Sport Management Review*, 14, 188-201. doi: 10.1016/j.smr.2010.09.001
- Wicker, P., Breuer, C., & Pawlowski, T. (2009). Promoting sport for all to age-specific target groups: the impact of sport infrastructure. *European Sport Management Quarterly*, 9, 103-118. doi: 10.1080/16184740802571377
- Wicker, P., Hallmann, K., & Breuer, C. (2013). Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models. *Sport Management Review*, 16, 54-67. doi: 10.1016/j.smr.2012.05.001
- Wicker, P., Vos, S., Scheerder, J., & Breuer, C. (2013). The link between resource problems and interorganisational relationships: a quantitative study of Western European sport clubs. *Managing Leisure*, 18, 31-45. doi: 10.1080/13606719.2012.742226

Wu, J., & Wokutch, R. E. (2015). Confucian stakeholder theory: An exploration.
Business & Society Review, 120, 1-21. doi: 10.1111/basr.12046

Lisa 1. Põlvamaa spordiklubid

Vald	Spordiklubi	Harrastajad	Spordialad
Ahja	Ahja valla spordiklubi Sipelgas	73	Jalgpall, korvpall, lauatennis, võimlemine, võrkpall
Kanepi	Spordiklubi Traps	28	Võimlemine
	Spordiklubi Kanepi	20	Korvpall, tennis
Kõlleste	AS Põlva Piim Spordiklubi	4	Lauatennis
	Mumuu		
	Spordiklubi Kõlleste	97	Jalgpall, jalgrattasport, kepikeond, korvpall, motosport, sulgpall, suusasport, võimlemine
Laheda	Laheda Spordiklubi	52	Jalgpall, korvpall
Mooste	Mooste Lauatennise Klubi	16	Lauatennis
	Mooste valla Spordiklubi „Mõis“	42	<i>Indiaca</i> , korvpall
Orava	Orava Sport	10	Jalgpall
	Orava Spordiklubi	45	Võrkpall
Põlva	Jalgpalliklubi „Lootos“	266	Jalgpall
	Maadlusklubi Lapiti	20	Maadlus
	Motoklubi Saan Motocross Team		
	Jäälind	25	Matkasport
	Minimoto Põlgaste	6	Motosport
	Põlva Discgolf		
	Orienteerumisklubi Põlva Kobras	170	Orienteerumine
	Põlva Kergejõustikuklubi	25	Kergejõustik
	Põlva Käsipalliklubi	165	Käsipall
	Põlva Laskespordiklubi	31	Laskmine
	Põlva Male-Kabeklubi	17	Kabe, male
	Põlva Matkaklubi	41	Matkasport
	Põlva Tenniseklubi	40	Tennis
	Põlva Terviseklubi	43	Võimlemine
	Põlva Võrkpalliklubi Volly	74	Võrkpall
	Ropka Tenniseklubi	4	Tennis
	Spordiklubi Serviti	60	Laskesuusatamine, suusasport
	Spordiklubi Sun Dome	115	Karate, korvpall, käsipall, matkasport, tantsusport, võrkpall
Räpina	Tantsuklubi Maarja	80	Tantsusport
	Kagu Motoklubi	54	Motosport
	Korvpalliklubi Räpina Kotkad		
	Räpina Spordiklubi	38	Kepikeond, korvpall, võrkpall
Vastse- Kuuste	Vabaajaklubi Toushi	22	Karate
	Matkaklubi Lõunamatkad	13	Matkasport

	Musta Noole Vibuklubi		
	Vastse-Kuuste valla	28	Korvpall
	Spordiklubi Känguru		
Veriora	Spordiklubi Verko		Korvpall
Värska	MC Setu Riders	1	Motosport
	Piirivalve Spordi Keskkubi	9	Laskmine
	Värska Orienteerumisklubi	110	Orienteerumine
	Peko		

Allikas: autori koostatud Eesti Spordiregister, 2017 põhjal

Lisa 2. Põlvamaa sportimisvõimalused

Vald	Elanike arv (01.01.2017 seisuga)	Sportiehitised	Sportimisvõimalused
Ahja	1023	Ahja Spordihoone Ahja staadion Ahja tänavakorvpalliväljak	Jõusaal, kergejõustik, pallimängud.
Kanepi	2465	Kanepi Gümnaasiumi võimla ja jõusaal Kanepi staadion ja palliplatsid Põlgaste palliväljakud	Jõusaal, kergejõustik, pallimängud.
Kõlleste	1089	Krootuse Põhikooli staadion Krootuse Põhikooli võimla Krootuse terviserada	<i>BMX</i> , jõusaal, kergejõustik, pallimängud, rulasport, tervisekõnd.
Laheda	1184	Kõrbjärve-äärne palliväljak Tilsi Põhikooli võimla Tilsi staadion Tilsi staadioni majandushoone	Jõusaal, kergejõustik, pallimängud.
Mikitamäe	985	Mikitamäe kooli staadion ja spordiväljakud Mikitamäe kooli staadionimaja Mikitamäe mänguväljak	Kergejõustik, pallimängud.
Mooste	1452	Kauksi külakeskuse jõusaal Kauksi Põhikooli saal Kauksi Põhikooli staadion ja palliväljak Mooste korvpalliväljak Mooste kultuurimaja spordisaalid Rasina külakeskuse saal	Jõusaal, kergejõustik, pallimängud.
Orava	715	Orava Põhikooli spordiväljak Orava Põhikooli võimla-aula	Kergejõustik, pallimängud.
Põlva	9548	Edu Bowling Himmaste skatepark Himmaste spordiväljak Jalgpallistaadion Lootospark Jalgpallistaadion Lootospark jalgpalliklubi hoone Kadaja jahilasketiir Mammaste küla korvpalliplats Mammaste lasteaed staadion Mammaste tervisespordikeskus Mammaste võrkpalliplats Metsa tänava korvpalliväljak Peri spordiväljak Põlva Intsikurmu spordirajad Põlva kooli staadion Põlva kooli võimla Põlva linna staadion Põlva Mesikäpa hall	Aeroobika, <i>bowling</i> , <i>BMX</i> , <i>discgolf</i> , jahilaskmine, jõusaal, kergejõustik, laskesport, lumelauasõit, maadlus, motokross, mäesuusatamine, orienteerumine, pallimängud, suusatamine, rulasport, tervisekõnd, ujumine.

		Põlva Pihlaka tänava 13 spordi-ja mänguväljakud Põlva Pihlaka tänava 13 võrkpalliväljak Põlva ranna spordiväljak Põlva ranna väljõusaal Põlva <i>skatepark</i> Põlva spordihoone Põlva spordikeskus Põlva tenniseväljak Ropka tenniseklubi tenniseväljak Rosma küla multifunktsionaalne mänguväljak Rosma motokrossirada	
Räpina	4696	Jõepaisu ujula võrkpalliplats Leevaku spordiväljak Linte motokrossirada Naha rannavõrkpalliväljak Nulga küla - Võõpsu kergliiklustee Ruusa Põhikooli jalgpalliväljak Ruusa Põhikooli võimla Räpina Aianduskooli võimla Räpina puhke- ja virgestusala Räpina <i>skatepark</i> Räpina staadion Räpina Ühisgümnaasiumi 4.korruse võimla Räpina Ühisgümnaasiumi korvpalliväljakud Räpina Ühisgümnaasiumi võimla Võõpsu rannavõrkpalliväljak	<i>BMX</i> , jõusaal, kergejõustik, motokross, pallimängud, rulasport, suusatamine, tervisekõnd.
Valgjärve	1408	Maaritsa kultuurimaja spordisaalid Saverna Põhikooli staadion Saverna Põhikooli võimla Saverna suusarada Saverna tervise –ja matkarada Valgjärve pargi discgolfi rada Valgjärve sport võimla Valgjärve terviserada	<i>Discgolf</i> , jõusaal, kergejõustik, matkamine, orienteerumine, pallimängud, suusatamine, tervisekõnd.
Vastse-Kuuste	1198	Vastse-Kuuste kooli staadion Vastse-Kuuste kooli võimla	Jõusaal, kergejõustik, pallimängud.
Veriora	1373	Leevi rahvamaja-spordisaal Veriora-Viluste kergliiklustee Viluste Põhikooli võimla Viluste tervise- ja vabaajakeskus	Pallimängud, tervisekõnd.
Värskä	1371	Hirvemäe puhkekeskuse võrkpalliplats Õrsava matkarada Pikalombi loodusrajad Verhulitsa liikumis- ja suusarajad Verhulitsa suusamaja	<i>BMX</i> , <i>discgolf</i> , jõusaal, kergejõustik, matkamine, orienteerumine, pallimängud, rulasport, suusatamine, tervisekõnd, ujumine.

Värskas Gümnaasiumi võimla
Värskas Gümnaasiumi staadion
Värskas Sanatooriumi discgolf park
Värskas Sanatooriumi
rannavõrkpalliplats
Värskas *skatepark*
Värskas tervisespordirada
Värskas Veekeskuse 25 m ujula
Värskas Veekeskuse jõusaal

Allikas: autori koostatud Eesti Spordiregister, 2016 ja Rahvastikuregister, 2017 põhjal

Lisa 3. Küsitlusankeet Põlvamaa sportimisvõimaluste parandamise kohta

Hea vastaja!

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži spordikorralduse ja projektijuhtimise eriala üliõpilane ning kirjutan lõputööd Põlvamaa sportimistingimuste parandamiseks.

Olen väga tänulik, kui leiate mõne minuti aega, et küsitluses osaleda.

Küsimustik on anonüümne ning vastamine vabatahtlik.

Ette tänades,

Andero Lusbo

1) Sugu:

- Mees
- Naine

2) Vanus:

- ...-14
- 15-20
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-63
- 63-...

3) Elukoht:

- Põlva linn
- Põlva vald
- Põlvamaa
- Muu

4) Millise töögraafiku alusel töötate?

- 5 x nädalas 8 tundi

Lisa 3 järg

- 12-tunnised töövahetused
- ei tööta üldse
- muu töögraafik

5) Kui tihti tegelete spordiga? (Iseseisvalt, keskmisel koormusel, vähemalt 30 minutit kestvad treeningud on ka sport.)

- Ei tegele üldse
- Mõned korrad aastas
- 1-5 korda kuus
- 1-3 korda nädalas
- 4-6 korda nädalas
- 7+ korda nädalas

6) Mis spordialaga Te tegelete?

- Aeroobika
- Fitness
- Iluvõimlemine
- Jalgpall
- Jalgrattasport
- Judo
- Kabe
- Kergejõustik
- Korvpall
- Kulturism
- Käsipall
- Lauatennis
- Maadlus
- Male
- Moodne viievõistlus
- Motokross
- Mälumäng

Lisa 3 järg

- Orienteerumine
- Poks
- Purjetamine
- Ratsutamine
- Rulluisutamine
- Saalihoki
- Sulgpall
- Suusatamine
- Sõudmine
- Tantsusport
- Tennis
- Uisutamine
- Vehklemine
- Vibusport
- Võitluskunstim
- Vörkpall
- Muu

7) Kus kohas leiavad aset Teie treeningud?

- Põlva spordiklubi
- Mesikäpa hall
- Põlva maakonnas asuvas spordiklubis
- Põlva maakonna piiridest väljas asuvas spordiklubis
- Grupiga renditud saalis
- Iseseisvalt väljaspool klubisid
- Muu

8) Kas selle spordialaga tegelemist võimaldavad Põlvas või Põlva maakonnas

- mitte ükski klubi
- üks klubi
- kaks klubi

Lisa 3 järg

- kolm või enam klubi

9) Kuidas hindate sportimisvõimalusi Põlva linnas?

- Kasin
- Rahuldav
- Hea
- Väga hea
- Suurepärase

10) Milliste spordialade harrastamise võimalustest tunnete kõige enam puudust Põlva-
maal? (Valige 1 kuni mitu)

- Aeroobika
- Fitness
- Iluvõimlemine
- Jalgrattasport
- Jalgpall
- Judo
- Kabe
- Kergejõustik
- Korvpall
- Kulturism
- Lauatennis
- Maadlus
- Male
- Moodne viievõistlus
- Mälumäng
- Orienteerumine
- Poks
- Purjetamine
- Ratsutamine
- Rulluisutamine

Lisa 3 järg

- Saalihoki
- Sulgpall
- Suusatamine
- Sõudmine
- Tantsusport
- Tennis
- Uisutamine
- Vehklemine
- Vibusport
- Võitluskunstud
- Võrkpall
- Muu

11) Millist uut spordirajatist oleks Teie arvates Põlvamaale kõige enam tarvis?

- Fitnessiklubi
- Pallisaalidega halli
- Terviserada
- Ujulat
- Muu

12) Kui suure summa oleksite nõus maksma ühe treeningu eest?

- 0-3€
- 3-5€
- 5-7€
- 7-10€
- 10-15€

Lisa 4. Küsitlusankeet Põlva linna loodava fitnessiklubi kohta

Hea vastaja!

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži spordikorralduse ja projektijuhtimise eriala üliõpilane ning lõputööks vajalike andmete kogumiseks, palun Teid leidmaks mõned minutid, et täita järgnev ankeetküsimustik. Küsimustik on anonüümne ning vastamine vabatahtlik.

Ette tänades,

Andero Lusbo

1) Sugu:

- Mees
- Naine

2) Vanus:

- ...-14
- 15-20
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-63
- 63-...

3) Elukoht:

- Põlva linn
- Põlva vald
- Põlvamaa
- Muu

4) Kui tihti tegelete spordiga? (Iseseisvalt, keskmisel koormusel, vähemalt 30 minutit kestvad treeningud on ka sport.)

- Ei tegele üldse

Lisa 4 järg

- Mõned korrad aastas
- 1-5 korda kuus
- 1-3 korda nädalas
- 4-6 korda nädalas
- 7+ korda nädalas

5) Milliseid spordialasid harrastate ning kus Te nende alade treeninguid läbi viite?

.....

6) Kuidas hindate sportimisvõimalusi Põlva linnas?

- Kasin
- Rahuldav
- Hea
- Väga hea
- Suurepärane

7) Kas tunnete vajadust Põlva linnas uue fitnessiklubi vastu, kus saab kasutada tipptasemel seadmetega jõusaali ning osaleda erinevates rühmatreeningutes?

- Jah
- Ei
- Ei oska öelda

8) Millised rühmatreeningud pakuvad Teile kõige enam huvi? (Valige üks kuni mitu)

- Aeroobika
- Bodyart
- Bodycombat
- Bodypump
- Dancefit
- Grit Strength;
- Jooga
- Pilates
- Spinning

Lisa 4 järg

- Zumba

9) Teie poolsed ettepanekud Põlva linna loodavale fitnessklubile

.....

SUMMARY

SPORTING POSSIBILITIES AND -PREFERENCES OF THE RESIDENTS OF PÕLVA COUNTY

Andero Lusbo

Various sporting disciplines require a variety of different buildings and inventories. For development of sporting possibilities of Põlva County and making the sports management more effective, the sporting preferences of residents must be understood and the current situation of sporting possibilities must be analyzed.

The aim of the diploma thesis was to identify sporting preferences of the residents of Põlva County and to propose how to improve sporting possibilities.

The following research tasks were set for achieving the aim of the diploma thesis:

- to investigate the regularities that handle the competition and stakeholders on the basis of theoretical sources;
- to provide an overview of theories of customer satisfaction and resource dependence;
- to examine the availability of the infrastructure and impact of suitable training facilities to the participation in sports on the basis of theoretical sources;
- to analyze the sporting possibilities and sports infrastructure of Põlva County;
- to identify the preferences of the residents of Põlva County about enhancement of sporting possibilities and factors that inhibit the sporting and its extension.

In the first chapter of the diploma thesis, firstly competition and the factors affecting it are discussed, then the market demand and supply and traditional competition types are highlighted. Also the stakeholders theory and benefits of dealing stakeholders in company's action are described. Also the resource dependency theory is addressed, in

which the mutual dependence and dependence reduction possibilities are explained. The customer satisfaction and loyalty is described and expectancy-disconfirmation theory is explained. It is considered how the sport infrastructure affects the participation in sports.

In the second chapter of the diploma thesis the sporting possibilities and the current situation of sports clubs of Põlva County is analyzed. It was found that sporting possibilities are different in rural municipalities and most possibilities are in Põlva rural municipality that has the most residents in Põlva County. The most registered sports clubs are in Põlva rural municipality and in Mikitamäe and Valgjärve rural municipalities there were none. It was also found that most sports buildings per resident were in Väraska rural municipality and the smallest number was in Kanepi rural municipality. Then the market survey of sports services in Põlva County was conducted, which data were collected using questionnaires from the residents of Põlva County. With the questionnaires the sporting habits of residents of Põlva County and the expansion of preferences in sporting possibilities were researched.

In the first survey the sporting habits and preferences of residents of Põlva County were investigated and the survey sample consisted of 259 residents of Põlva County. The results revealed that the majority of the residents of Põlva County do sports a few times a week. The most preferred sports were fitness, aerobics and bodybuilding and a new fitness club is most desired in Põlva County. Older people said in their responses that the swimming pool in Põlva needs updating and people want more fitness trails in Põlva County. Respondents overall rating of sporting possibilities in Põlva County was mostly poor. In the second questionnaire the interests about creating a fitness club in Põlva was asked of residents of Põlva County and the survey sample consisted of 238 residents of Põlva County. This survey revealed that Põlva would greatly need a new fitness club, where the gym could be used and where the participation in group trainings would be possible. Also the most interested group trainings were found, which included resistance training bodypump, dance group training zumba, group training for improving the mobility and flexibility bodyart and endurance training bodycombat.

At the end of the diploma thesis the author pointed out the proposals for improving the sporting possibilities in Põlva County. Proposals of the author were as follows:

- fitness trails to all rural municipalities of Põlva County;
- to modernize the swimming pool in Põlva;
- to establish a fitness club in Põlva;
- to provide group trainings to people in all rural municipalities of Põlva County;
- to organize information and -sports days in all rural municipalities of Põlva County.

To conclude, there could be more sporting possibilities in Põlva County and sporting frequency could be increased among people by offering them the opportunities to be included in preferred sports. Author pointed out the proposals of improvement of sporting possibilities in Põlva County, which would lead to a more active participation in sports of residents of Põlva County and also a healthier population. Author hopes that similar studies would be carried out in other counties of Estonia and that results in gradual improvement of the sporting possibilities market in Estonia.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Andero Lusbo,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Põlvamaa elanike sportimisvõimalused ja -eelistused,

mille juhendajad on

Velda Buldas ja Margus Kõomägi,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, 17.05.2017